

јули - септембар 2008

Отеџа истина

Лист удружења породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији

ГОДИНА V

BROJ 15

КУЋА СЕ НЕ ГРАДИ НА ГРОБЉУ

Њима је најтеже кад дођу Задушнице, или кад пријатељи који су остали без неког свог драгог у породици оду на гробље. Ко год је сахранио некога бар има место где ће исплакати своју бол, где ће свећу запалити, положити цвеће или му уредити вечну кућу. А они? Шта да раде они? Они који знају да су им драга бића убијена, али ни после девет година не знају где им кости почивају. Где ће они своје сузе исплакати, где им за покој душе свећу запалити. Остаје им за сада само црква, да њиховој души осветле пут. Али они хоће да им врате њихову малолетну децу, њихове синове који тек што засноваше породице, њихове супруге, ослонце у животу, њихове оistarеле мајке и очеве који невини скончаше своје животе од разуларене масе рушитеља, убица, киднапера, паликућа из једног јединог разлога - били су Срби.

Хоће ли се после готово једне деценије тражења киднапованих и убијених људи на Космету и више од деценије и по у бившим југословенским републикама, поготово Хрватској, неко од надлежних сетити да каже да се све чуване тајне о злочинима морају казати? Хоће ли неко наредити да се строго чуvana места масовних гробница где почивају убијени морају обелоданити, да породице чији су чланови на најнечовечнији начин отети морају сазнати где су и како окончали своје животе. Нека нико не мисли, ма како био у милости моћника, да ће моћи да гради демократско друштво, да ће отићи у Европу а да његови грађани ходају по земљи испод које леже убијени људи. Кућа се на гробљу не гради, па ни држава на тајним масовним гробницама. Што се то пре схвати биће лакше свима.

М.М.К.

**Удружење породица
киднапваних и несталих
лица на Косову и Метохији**

Главни и одговорни уредник
Милијана М. Комаревић

Редактор и лектор
Гордана Ж. Јовановић

Компјутерска обрада
и
Штампа
“ИН” Земун

Тираж 1200 ком

Председник Удружења
Верица Томановић

Секретар Удружења
Олгица Божанић

Уређивачки одбор
Миланка Петровић
Павле Костић
Драгана Мајсторовић
Радмила Спасић
Слободанка Цветковић
Бранкица Антић
Милорад Трифуновић
Негован Маврић
Велибор Аџанчић
* * *

Први број часописа изашао је 31.
августа 2004. године,
излази тромесечно.

Часопис је објављен уз свесрдну
помоћ Министарства за Косово и
Метохију, Телекома Србије и
Термоелектране Обилић

Часопис је бесплатан
текући рачун:
205-22276-93

Комерцијална банка А.Д. Београд
e-mail:udruzenjekidnest@yahoo.com

САДРЖАЈ

Одржавање Међународног
дана несталих

4-7

Сусрет са Ламбером Заниерием

8-10

Видовдан

11-12

Збрисана земља

13

Породице несталих имају право на истину

14-16

Десетогодишњи помен на Орловачи

17-18

Они су жртве терориста

19-21

Обезбедити простор за коструктиван дијалог

24-25

Све жртве морају бити признате

27

Деца опремљена за школу

29

Отети новинари

30

Поново о Харадинају

31

Продавали органе

32

ПРЕКО МАСОВНИХ ГРОБНИЦА СЕ НЕ ИДЕ У ЕВРОПУ

“Дајте нам место где ћемо нашим најмилијима палити свеће” - поручили чланови породица кид-напованих и несталих и убијених лица

Сваке године их је све мање. Време чини своје. Неки су пронашли своје, неке болест сковала за постельу, а не мали број од туге и бола за отетим драгим бићем изгуби битку са животом и пре него што сазнаде истину склопи очи и нађе мир на оном свету, мање суворијем.

И овај 30. август, Међународни дан несталих који је обележен скупом на Тргу Николе Пашића у Београду, окупило је унесрећену родбину кид-напованих, несталих и убијених лица током ратних сукоба у Хрватској, Босни и Херцеговини и на Косову и Меетохији.

Подсећајући да се ни после 17 година још ништа не зна о судбини више од 17.000 људи и апелујући за помоћ и подршку шефова држава и премијера са територије некадашње заједничке државе скупом је у организацији Координације српских удружења породица несталих са простора бивше Југославије на београдском Тргу Николе Пашића обележен Међународни дан несталих.

Стотинак окупљених рођака несталих носило је фотографије несталих чланова својих фамилија и транспаренте “Грех је ћутати о страдању Срба” и “Дајте нам место где ћемо нашим најмилијима палити свеће”.

Члан Градског већа Београда Горан Алексић обећао је после састанка са делегацијама удружења породица

отетих и убијених у бившој Југославији да се неће дugo чекати на дозволу за постављање спомен-обележја несталима и погинулима током ратова на простору бивше Југославије.

Алексић је изјавио да ће нова Комисија за споменике и улице, чим буде формирана, размотрити захтев да у Београду буде постављено то спомен-обележје.

Алексић је рекао да се на добијање дозволе за постављање спомен-обележја неће дugo чекати, али да ће процедура усаглашавања самог изгледа

навео је Ари.

Председница Удружења породица заробљених и несталих из Републике Српске Милицјана Бојић истакла је да би за земље региона један од услова за чланство у Европској унији требало да буде и решавање судбине несталих у ратним сукобима. “Бројка од 17.000 несталих од којих је око 5.000 Срба заиста их обавезује на један такав услов. Не може се преко масовних гробница у Европску унију”, навела је Бојић и додала да је један од циљева обележавања Међународног дана несталих и да се сви

Пријем у скупштини града

тог обележја бити компликованији. “Ипак, очекујем да ће, до наредног обележавања Међународног дана несталих 30. августа, Београд добити спомен-обележје. “Такво обележје ће тугу тих породица учинити јавном, па се оне неће осећати усамљено у свом болу”,

они који имају информације о несталима са простора бивше Југославије о томе обавесте породице. Председник Комисије за нестала лица Вељко Одаловић позвао је земље у региону да попут Србије преузму одговорност и расветле судбину несталих, отворе истраге

и процесуирају злочинце, "јер без тога у региону сигурно неће бити ни квалитетног помирења нити трајне стабилности". Он је поводом 30. августа - Међународног дана несталих, рекао да ће се односи у региону стално компликовати докле год има нерасветљених трагичних судбина несталих у ратовима у региону.

"Проверавамо сваку информацију, позивамо међународне представнике и представнике УНМИК-а и Албанца када су у питању нестали у тој покрајини, али и из Хрватске и БиХ да и они покажу интерес за било коју локацију", казао је председник Комисије за нестала лица Вељко Одаловић

Он сматра да би и они исто тако требало да се односе како би тај процес добио на интензитету, с обзиром на чињеницу да је од првих нестанака прошло више од 17 година. Међутим, у последње време приметан је застој у добијању нових информација, тражењу нових гробних места, експломацијама утврђених гробних места и идентификација. "Породице су с правом нездовољне, па би државни органи у земљама у окружењу, првенствено у Хрватској и БиХ, али и УНМИК-ова администрација на Косову и Метохији, морали много одговорије да се односе према овом великим и тешком проблему", истакао је Одаловић, наглашавајући да ове године у Хрватској није извршена ни једна експломација, док је извршено свега 28 идентификација, док је прошле и предпрошле године извршена експломација 160 тела у Петрињи, али без иденти-

фикација. Са те локације није извршено ни једно објављивање имена настрадалих.

На Косову и Метохији дакле, према његовим речима, стиже недовољно информација о несталима, у овој години обављено је свега девет идентификација.

Зато се мора извршити притисак да се сви у региону исто односе према овом проблему, казао је Вељко Одаловић.

Председник Удружења породица киднапованих и убијених Симо Спасић оценио је да би пред хашким Трибуналом требало да одговарају "албанске војсковође" одговорне за нестанак око 500 Срба са Косова чија судбина још није позната. "Испашће да су Срби сами себе киднаповали, вадили себи органе и бацали у јаме", навео је Спасић.

Према подацима Међународног комитета Црвеног крста, на подручју бивше Југославије тражи се још 17.158 особа. Као нестало у Босни и Херцеговини води се 12.817 особа, у Хрватској 2.374, а на Косову 1.969 особа.

И према подацима Међународне комисије за нестале особе (ИЦМП), на подручју бивше Југославије и даље се трага за око 17.000 особа. Према подацима ИЦМП-а, Србија трага за око хиљаду особа у Хрватској које се воде као нестале из 1995. године, а број несталих Срба на Косову је око 500.

Међународни дан несталих установила је радна група УН за нестале и обележава се сваког 30. августа.

М.М.К.

КАКО ЂЕМО ДАЉЕ?

Киднаповани и нестали-НН-Лица тако вас сине и даље зову

Отети, мучени, убијени, измасакрирани по Косову и

Метохији
растурени, по црним јамама побацани, без опела затрпани, не сахрањени од свих остављени, од мајки незаборављени.

Кажу нам да тешко вас је наћи,
да време не губимо и ваше нађене кости преузмемо.

Колико дugo још да чекамо?
Хајде заједно да трагамо
голим рукама
да своју децу откопамо
да чеда своја нађемо.

Не можемо да чекамо.
Не можемо да се смиримо.
Како да опростимо?
Како да заборавимо?
Како да данак намиримо?
Како да опет сањамо и
мирно спавамо?

Ох, у коју гробницу да вас закопавамо и чија имена да испишишемо?

Како више ником не верујемо.
Како кући да се празних руку вратимо и врата затворимо,
kad куће немамо.
Ох, како ћемо даље да живимо.

*Драгана Мајсторовић, мајка
отећиој Ивана Мајсторовића*

Обележавање Међународног дана несталих - 30. августа на Тргу Николе Пашића у Београду

Шеф Делегације МК ЦК у Србији Пол Ханри Арни, поводом Међународног дана несталих

ПОРОДИЦЕ НЕСТАЛИХ ЈОШ УВЕК ЧЕКАЈУ

“Одговоре о што се додато се додато са овим људима, имају бивше стране у сукобу”, рекао је Пол Ханри Арни, шеф Делегације МК ЦК у Србији, и додато: “Власници су у обавези да дају одговоре породицама које на њих чекају већ преузето.”

Прошло је седамнаест година од избијања сукоба у бившој Југославији, а судбина скоро 17.000 људи широм региона, још увек је непозната. Због тога, поводом обележавања Међународног дана несталих лица (30.август), Међународни комитет Црвеног крста позива власти земаља Западног Балкана да убрзају процес који треба да установи шта се додато се додато са онима који су нестали у вези са сукобима

Током последњих 12 месеци, расветљена је судбина око 1.000 лица, што нас оставља са укупним бројем од 16.713 несталих.

Неизвесност око судбине њихових најмилијих, представља велики емоционални терет за породице несталих, које добијају недовољну правну и административну по-

дршку у напорима да сазнају шта се десило њиховим члановима. МК ЦК позива власти да пруже пуну подршку регионалним институцијама које су установљене да би

Пол Ханри Арни

расветлиле судбину несталих лица, укључујући Институт за нестала лица Босне и Херцеговине, Радну групу за нестала лица на Косову и Владине

Комисије за нестала лица. “Треба исказати почаст породицама, које су показале задивљујућу упорност, храброст и достојанство у свом трагању за одговорима” - рекао је Арни. “Апелујемо на власти и на јавност да се сећају породица несталих и њихових потреба, данас и свакога дана, докле год је непозната судбина њихових најближих”.

МК ЦК ће наставити да подржава породице несталих и службе тражења националних друштава Црвеног крста на Западном Балкану. Недавно је МК ЦК објавио нови приручник за психосоцијалну подршку, чији је циљ да буде потпора удружењима породица и националним друштвима у помоћи породицама несталих да се изборе са својим губитком.

И. Милић

Поводом 30. августа Међународног дана несталих протест чланова Удружења породица несталих и киднапованих са Косова и Метохије

МИ САМО ХОЋЕМО ИСТИНУ

- Никада нећемо одустати од борбе за истину о нашим најмилијим који су пре девет и десет година киднаповани и нестали широм Косова и Метохије, поручили су са протеста чланови Удружења породица несталих и киднапованих са Косова и Метохије. Протест је одржан на тргу Шумадија у Косовској Митровици поводом 30. августа Међународног дана несталих. Координатор Удружења породица несталих и киднапованих са Космета Милорад Трифуновић и представници Удружења из Грачанице и Велике Хоче Бора Аџанчић и Негован Маврић упутили су апел међународној заједници да коначно предузме све мере на проналажењу несталих Срба и неалбанаца. Упућен је и апел представницима власти Републике Србије да помогну члановима Удружења породица несталих и киднапованих.

Након протеста чланови породица несталих и киднапованих положили су цвеће на спомен обележје несталим и киднапованим и жртвама НАТО агресије надомак главног градског моста.

В.Бецић

Обележавање Међународног дана несталих - 30. август на Тргу Николе Пашића у Београду

Протестни скуп поводом 30. августа Међународног дана несталих у Косовској Митровици

ОТВОРИТЕ ВАШЕ АРХИВЕ

“Сигуран сам да податке имају јер сам био сведок пртеривања из Вучитрна да су све бележили. Видео сам да су све снимали - мучење и убијање ... Зато молим и апелујем на све органе УН првенствено да учине све да те генерале приволе да кажу истину односно да њихови војници и службеници који су били задужени за то отворе досијеа и предају истражним органима” - казао је Трифуновић.

Координатор митровачке канцеларије Удружења породица киднапованих и несталих на Косову Милорад Трифуновић упутио је апел генералима у пет командних зона одговорности на Косову који су 1999. године дошли у По-крајину да отворе архиве које посе-

рганима” - казао је Трифуновић. Он је нагласио да је ова година до сада била најтежа члановима породица киднапованих и несталих обзиром да је пронађено и предато најмање посмртних остатака њихових најмилијих, уз апел Владе Србије за виште ангаживања по

ца је дало крв за упоређивање за ДНК анализе.

Он је апеловао на све органе Владе Србије, да породице киднапованих и несталих не буду препуштене само Комисији за нестала лица већ да се укључе председник државе, председник Владе и да сва министарства учине све да се разоткрије истина и да се злочинци приведу суду правде.

Драгана Милатовић из Штрпца већ 9 година ништа не зна о свом брату Драгану који је киднапован 1999. године.

“Имао је 28 година када је киднапован са свог радног места. Нико нам не помаже у откривању истине, контактирали смо са Међународним Црвеним крстом, америчким КФОР-ом... Ишли смо у Србију у Генералштаб, Министарство правде али помоћ није дошла ни са једне стране. Па ипак, живимо у нади да је жив - каже Милатовићева. Протестном скупу присуствовали су и координатор канцеларије Удружења киднапованих и несталих из Грачанице Бора Аћанчић и Негован Маврић, координатор Удружења из Велике Хоче. Након протesta, чланови породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији положили су цвеће на “Споменик истине” код главног моста у Митровици.

В. Бецић

дују како би се дошло до истине о киднапованим и несталим Србима и неалбанцима са ових простора.

“Сигуран сам да податке имају јер сам био сведок пртеривања из Вучитрна да су све бележили. Видео сам да су све снимали - мучење и убијање ... Зато молим и апелујем на све органе УН првенствено да учине све да те генерале приволе да кажу истину односно да њихови војници и службеници који су били задужени за то отворе досијеа и предају истражним

питању расветљавања судбине киднапованих и несталих.

Трифуновић је изнео чињеницу да је у овој години предато укупно осам тела породицама. Сви они који треба да саопште истину чине су све да не открију ништа, искључиво због политичких разлога. У мртвачници у Приштини постоји око 440 остатака тела. Речено нам је да су узорци послати у Тузлу на ДНК анализу али тврде да се резултати не подударају ни са једним узорком крви које су породице дала а 99.8 % породи-

Представници два косметска удружења породица киднапованих и несталих и убијених лица сусрели се са шефом УНМИК-а Ламбертом Заниерием у Приштини

ИМА ЛИ ГРАНИЦА ТРПЉЕЊУ?

После дужег времена представници два удружења породица киднапованих, несталих и убијених на Космету имали су прилику да се сусретну са шефом УНМИК-а. Овог пута је то новопостављени Ламберто Заниери који је разговарао са председницом Верицом Томановић и Милорадом Трифуновићем представницима Удружења породица киднапованих и несталих и Симом Спасићем председником и Горданом Ђикановић чланицом Удружења породица киднапованих, несталих и убијених лица на Космету.

Представници породица чији су чланови нестали, киднаповани или убијени на Косову и Метохији у предратном и ратном периоду, а нарочито након доласка међународних мисија у Покрајину, изразили су незадовољство због игнорантског односа УНМИК-а и КФОР-а и осталих институција у разоткривању истине о страдањима Срба и осталих неалбанаца.

Повод за одржавање овог састанка који је одржан 2. септембра у Приштини била је чињеница да су УНМИК и КФОР на Косову и Метохији својим чињењем и нечињењем умногоме одговорни што се ни данас не зна судбина још око пет стотина шездесет киднапованих Срба и неалбанаца, као ни начина на који је страдало више од две хиљаде петсто киднапованих људи чија су тела пронађена и предата породицама.

КФОР и УНМИК, за последњих девет година трајања њихове мисије на Космету, нису истраживали ове злочине и никога нису ни оптужили, ни осудили за почињене стравичне злочине.

Новопостављени шеф УНМИК-а Ламберто Заниери је подсетио да је од скора на Космету и да није био на овим просторима у

ка помирењу и даљем заједничком животу у миру. Неопходно је, истакао је Заниери, успоставити сарадњу и разменити све информације којима располажу појединци, институције и државни органи, како би се до истине лакше стигло.

- Мноштво питања је без одговора рекла је Верица Томановић и предала Отворено

време страдања и да му размере тих злочина нису биле познате све док није дошао у Приштину. Напредак у области решавања питања несталих је веома важан па ће се УНМИК, обећао је он, овим питањима сигурно озбиљно позабавити. Заниери је утврдио да нису тачни наводи који се могу чути, да у овој области ништа није урађено - напредак постоји самим тим што је више од половине несталих до сада идентификовано.

- Желим да и вама кажем оно што сам рекао у сусрету са удружењима породица киднапованих Албанаца да је проналажење свих несталих најбољи пут

писмо Ламберту Заниериу, затраживши одговоре. Да ли је УНМИК успео да поврати документацију КФОР-а коју су у њихове матичне државе однели генерали, а која садржи извештаје и информације о истрагама, рацијама и претресима локација илегалних затвора, које су вршили војници КФОР-а? - Да ли је УНМИК полиција проверила званичне информације КФОР-а дате на прес брифинзима 1999 о претресима илегалних затвора, колико је киднапованих лица том приликом пронађено и шта се са њима даље догађало, као и шта је предузето против припадника

ОВК који су тим логорима управљали?

- Шта је учињено по питању јавног обраћања бивше јединице ЦЦИУ и г-дина Малкома Старка, 25. новембра 2003. године у Косовској Митровици, који су потврдили да су тада нашли на трагове постојања 144 затвора на Косову и Метохији и у Албанији?

- Због чега су укинути заједнички истражни тимови УНМИК-а и представника Србије, формирани на основу три протокола о сарадњи правосуђа и полиције УНМИК-а и представника Владе Србије?

- Да ли је Међународни комитет Црвеног крста доставио УНМИК-

у спискове оних који су држани заточени у илегалним ОВК затворима, и зашто сви они, како се и иначе у свету ради, нису амнестиријани?

- О неправди према српским жртвама -Симо Спасић је информисао Ламберта Заниерија као и то да су представници ових удружења имали састанке са свим његовим предходницима, осим са Бернаром Кушнером, да су имали њихова чврста обећања да ће се они и њихови тимови, озбиљно позабавити проблемом киднапованих Срба на Космету. - Њима, а званично и УНМИК-у, Хашком трибуналу и тадашњој тужитељки Карли дел Понте, доставили смо

списак са именима и презименима триста киднапера и извршилаца злочина, као и имена сведока спремних да сведоче о тим злочинима. Али, нагласио је Симо Спасић, није покренут ни један поступак, нико од албанских злочинаца чак ни по командној одговорности није одговарао. А српска држава је била благонаклонна према албанским затвореницима у српским затворима па је, преко ноћи ослободила свих 2108. затвореника, међу којима су били и они који су признали злочине над Србима и због тога правоснажно осуђени, као браћа Мазреку на пример. Међународна заједница, међутим, није извршила

КОД НАС СРЕЋА ВИШЕ НЕ СТАНУЈЕ

Долазимо у наш завичај, у место наших предака али на жалост не у место наших потомака. Срећа је сада негде другде, а ми долазимо са болом, тугом, без поверења у Вашу мисију јер сте овде од 1999. године - дакле девет година, период када је нашим породицама учињена огромна неправда. Прво, што сте дозволили да 90% отетих буде нестало у присуству Ваших војника, а друго да по томе ништа нисте урадили. Долазимо јер верујемо у добро, јер без тога свака будућност и нада немају смисла. Разговарамо са Вама као људима, те Вас као људе молимо. Дошли смо у хуманитарну мисију и од Вас очекујемо да покажете мало људскости. Ово не због заједничке вере, ово не због припадности овој цивилизацији, ово због нечега што је више од свега тога. Помозите нам да пронађемо своје. Ако верујете у

добро, то ћете урадити. Ако не, сврсташете се у ред оних којима

Верица Томановић

се суди за ратне злочине. Можда данас Вама то није важно, али ћете остати у историји обележени као они који ништа нису урадили за добробит људског рода коме и сами припадате.

Без обзира што је у току пренос надлежности на институције ЕУ, породице верују да је УНМИК ипак нешти радио и учинио у вези истрага и саз-

навања информација у вези несталих лица на територији Косова и Метохије. Удружења очекују исцрпне одговоре на ова питања, јер породице имају право на истину. Највећи број наших несталих лица доживео је трагичну судбину од стране својих компшија, са којима су остали да живе у миру након јуна 1999. године, верујући управо мисији УН, КФОР-а и УНМИК-а који нису успели да нам пруže основну заштиту и безбедност. Многи киднапери и одговорни људи, и даље живе слободно и уживају сва права на Косову и Метохији, сви они који имају сазнања о судбини наших несталих. Ми и даље имамо питања и захтеве према УНМИК администрацији, која су на жалост остала нерешена и без одговора до данас - рекла је председница Удружења породица киднапованих и несталих лица на Космету Верица Томановић. М.М.К.

притисак на Албанце да и они учине исти, да из својих логора пусте киднаповане Србе. Нико од киднапованих Срба ни осталих неалбанаца до данас није жив враћен, а Карла дел Понте нам је поодавно отворено рекла да међу киднапованима више нема живих. Симо Спасић је рекао и да се жртве не могу делити по вери и нацији, али да је породицама албанских жртава ипак лакше јер су они који су оптужени за њихово страдање, српски председници генерали, сви или у Хагу или су мртви. За злочине над косметским Србима, нико од албанских злочинаца или команданата ОВК, до данас није оптужен. Уз то, породице албанских жртава живе у својим или новосаграђеним становима, док су породице српских жртава истеране из својих кућа и имања, претеране са Косова и Метохије и, годинама већ, без и где ичега, живе избегличке дане. Ипак, он је изразио уверење да ће се нови цивилни администратор заложити да се проблем киднапованих Срба, коначно реши.

У име породица несталих, киднапованих и убијених Срба, које су остале, углавном у колективном смештају, и даље живе на Косову и Метохији, Милорад Трифуновић је изразио наду да Заниери неће, попут његових предходника, крити податке о српским жртвама и склањати документацију, већ да ће уложити напор да се истина о страдању Срба и осталих неалбанаца на Космету, коначно сазна. Тако да се то догоди, онда ће и садашњи високи косовски функционери, од

којих је већина била на високим војним функцијама у ОВК, одговарати за све злочине које су починили они или њихови потчињени, над Србима и неалбанима на Косову и Метохији од 1998. године до данас.

Члан Удружења породица киднапованих, несталих и убијених Гордана Ђикановић је пре-нела страховања да ће сада када се дододило самопроглашење независног Косова, процес проналажења гробница и иденти-

Ламберто Заниери

фикација већ скончаних, стати. Њихов страх није безразложен, већ се заснива на чињеници да је тај процес блокиран. У мртвачници приштинске болнице, на идентификацију већ годинама чека преко пет стотина тела неидентификованих косметских жртава. Породице српских жртава претпостављају да ће УНМИК многе надлежности, међу којима и правосуђе, ускоро пренести на мисију ЕУЛЕКС. Од Заниерија је затражено да се заложи да се, коначно, законом регулише и реши питање њихове отете имовине на Косову и Метохији коју Албанци бесправно користе.

Наиме, породице које су, изгубиле своје хранитеље, свих ових година живе по шупама и уџерицама широм Србије, без новца су и примања, а у њиховим становима и кућама, као и на њиховим имањима, без икакве надокнаде, живе Албанци који су на силу запосели њихове поседе.

Ламберто Заниери је, са видном пажњом, саслушао излагања представника породица косметских жртава. Није обећао ништа одређено, али је истакао да он има добре тимове који ће, сасвим сигурно, радити на разрешавању ових проблема. Његов је став да су заједнички живот и просперитет Косова могући једино након разрешења свих нерешених питања и дилема, и након помирења свих људи који на Косову живе.

Иван Милић

Удружење породица киднапованих и несталих нема податке свих отетих

ЈОШ УВЕК ИМА НЕПРИЈАВЉЕНИХ КИДНАПОВАНИХ ЛИЦА

Недавно је на једном од телевизијских канала отац киднапованог Ивана Т. причао о томе како му је син нестао у Приштини док је радио за једну хуманитарну инострану организацију. Претражујући евиденцију Удружења породица киднапованих и несталих лица на Косову и Метохији нисмо нашли на његово име.

Да списак отетих није коначан говори и податак да је једна мајка тек пре пар месеци пријавила нестанак своје малолетне кћерке Удружењу породица киднапованих и несталих на Космету у београдској капеларији.

М.М.К.

У ЦРКВИ СВЕТОГ МАРКА, УМЕСТО НА ГАЗИМЕСТАНУ

На Видовдан, 28. јуна, када се на пољу косовском десио Косовски бој, вековима су се окупљали Срби са читавог Космета, како би се поклонили сенима славног Кнеза Лазара и готово читавог тадашњег српског племства који су у борби

ратника би имале где да се окупе, да запале свећу...

Када већ, због страха од могућег албанског терора који су на сопственој кожи многи осетили, не могу да посете њихове гробове разасуте широм Косова и Метохије, а из

око овог Удружења, традиционално окупило у просторијама Удружења породица киднапованих и несталих. Окупила их је иста туга и болно сећање на њихове најмилије који су од албанског терора страдали и оне о чијој судбини ни до данас ништа нису сазнали. Повређени су, јер сећања повређују ране, и многи од њих нису у стању да о својој муци говоре.

Мајка Петра Костић, док брише сузе, одмахује руком показујући да је све већ рекла, и да од тога нема ништа. Питамо је, како се на Видовдан осећа и како издржава тугу за изгубљеним синовима? - Што ме питаиш, кад све знаш? Речи јој се губе у уздаху и јецајима, и ми одустајемо од даље приче са њом, да јој патњу не бисмо више увећавали.

Око столова на којима је, како је и обичај, постављено све што се "за душу дели", седе уплакане жене у црнини из Ораховца, Призрена, Суве Реке, Оптеруше, Ратимља, Пећи, Приштине, Урошевца... Ту су и родитељи киднапованог Ивана Челића из Приштине, чије је тело пронађено, идентификовано и предато породици. Иванова мајка Драгана нам кроз сузе говори како је њен Иван нестао 14. јуна 1999. године. Кренуо је ујутру на посао колима и, присећа се несрћна мајка, више се никада нисмо видели. Нестало је без трага, као да је у земљу пропао. - "Трагајући за сином, супруг и ја смо ишли по шиптарским насељима у којима никада радије нисмо крочили. Ништа

Парастос у Цркви

са силним отоманским царством, изгинули бранећи свету српску земљу. Колевку српства је требало од освајача и окупатора бранити још много пута од давне 1389. године и у тим борбама је страдало хиљаде српских синова и очева. Некима од њих су подигнути споменици или спомен обележја као што је Газиместан, на пример, али наша држава није до сада имала слуха за захтеве и молбе породица косметских жртава из последњих оружаних сукоба са косметским Албанцима, почев од 1998. године до данас, тако да још увек не постоји спомен место, са њиховим именима. Да таквог места има, мајке, сестре, деца, супруге најновијих српских

истог разлога не могу ни на Газиместан, сваког 28. јуна, на Видовдан, окупе се у цркви Св.Марка у Београду. И ове године је одржана служба и опело пострадалим српским ратницима од Косовског боја до данас. Опело је, уз саслужење десет свештеника, служио отац Трајан, старешина цркве, а на опелу су се окупили не само расељени Срби који у Београду и околини живе, већ и они који су привремено уточиште нашли у различитим деловима земље.

У организацији Удружења породица киднапованих и несталих је, након опела, како то наша вера и налаже, послужено жито, а затим су се чланови породица окупљених

нисмо могли да сазнамо. Претили су мужу да ће га заклати, и неке наше комшије су нас саветовале да он оде из Приштине, а да ја не морам јер, наводно жене не дирају. Убрзо сам се уверила да им ништа није свето, јер су ме четворица Шиптара, 2. августа, испред

причу из које се види зверство албанских терориста, али и незаинтересованост међународних снага које су, наводно, тада на Космет дошли да заштите све оне који су угрожени. Да се не заборави. Драгица Божанић из Оптеруше је такође присуствовала опелу у цркви

године у Оптеруши син и супруг...и ја сам исто била заробљена. Била сам у логору за жене у неком шиптарском селу... Одвојили су мушкице и жене, и више никад нисам видела моје...Када су нас пустили, склонили смо се у манастиру Св. Врачи у Зочишту. И одатле су нас Шиптари покупили и поново одвели у логор... На сва врата смо покушали, али нигде нисмо добили одговор...Тек 2006. године смо преузели кости, обојицу их сахранили на гробљу Орловача, али ја и даље не верујем да су кости њихове, да су они мртви. Много боли...не могу да верујем да сам и после свега жива. Јер, нестао ми је и стриц, и брат од стрица, и многи рођаци..."

Одустајемо од даљег разговора са породицама косметских жртава. Учинило нам се да, када они размењују своје приче које су различите, али им је туга заједничка, мање пате...Или је то само утисак који вара. Бол за најмилијима је заједнички именитељ свих чланова породица жртава. Само што свако од њих своју бол носи на свој начин.

оне су изгубиле свој најдраже

зграде у којој смо становали, тукла готово до смрти. Молила сам их да ме убију, само да ми пусте сина кога су киднаповали. Одговорили су ми да ме неће убити, да желе да ме муче. Све ово је, на жалост, мирно посматрао војник КФОР-а"...Бележимо још једну ужасну и истовремено невероватну

Св.Марка и каже да, иако се у оваквим приликама додатно потресе да јој је, када у цркви запали свећу, некако лакше, да јој се неки мир врати... - "Идем свуда и даље ћу да идем, и радим све што треба. Оно што знам, што не знам, нека ми Бог оправди. А мука је моја велика. Нестали су ми 18. јула 1998.

Због убиства Момчила Миленковића и киднаповања његовог сина Светомира из Приштине Француска предала Косову Бесима Беришу

УХАПШЕН ПО ПОТЕРНИЦИ

Након скоро ҳодину дана француске власти ղтредале су їравосудним орðанами на Косову Бесима Беришу (1980) из Приштине осумњичено  да је убио Момчила Миленковића (64) и да је крив за нестанак његовог сина Светомира, шага стваро 38  година.

Основано се сумња да је Бериша извршио убиство на свиреп начин и да је мучио старијег Миленковића. Наиме, убиство Миленковића је извршено гушћем столњаком 2. августа 1999. године у његовој кући у Ђурђевданској улици број 198 у Приштини. Након тога његов син Светомир је киднапован и он се и данас сматра несталим. Ни после девет година се не зна његова судбина, а родбина се нада да ће се сада када је Бериша у притвору рећи шта је учинио са Светомиром. Бериша је 3. августа 1999. године у Дечанима ухапшен због тога што је осумњичен за убиство једне и нестанак друге особе. Због недостатка доказа он је ослобођен 20. марта 2000. године. Међутим, на ослобађајућу пресуду жалило се Окружно тужилаштво, па је након тога Врховни суд предмет вратио на поновно суђење. Како је дозвољено да у међувремену Бериша напусти Косово, то није разјашњено. Он је ухапшен у Француској 7. августа 2007. године због извршеног кривичног дела пљачке. Након идентификације, 27. августа 2008. године предат је косовском правосуђу на основу међународне потернице УНМИК-а.

Против Берише је расписана потерница и у Чешкој, Швајцарској, Белгији и Немачкој, због илегалног боравка, преизраде дроге и других кривичних дела. Мењају је имена, упадао из једне у другу криминалну радњу све док га Француска полиција није ухапсила, и након годину дана вратила на Косово. Како ће се понапати косовско правосуђе, видеће се. Д.Т.

ЗБРИСАНА ЗЕМЉА

4. августа навршило се тринаесет година од крваве акције “Олуја”, у којој су хрватске снаге за неколико сати прогнале Србе из Крајине и побиле хиљаде цивила

Навршило се тринаест година од злочиначке хрватске акције “Олуја” и прогона целокупног српског становништва из тадашње Републике Српске Крајине. Тог 4. августа у опсежној и детаљно планираној акцији, у којој је учествовало више од 200.000 припадника хрватске војске и полиције, за

и темељно припремана. Хрвати нису желели да одустану од својих планова ни после лажних “мировних преговора”, који су само дан пре “Олује” одржани у Женеви. Оно што се догодило у зору 4. августа 1995. превазило је и најцрња предвиђања. По принципу “спржене земље”, тачно у пет сати хрватске војно-полицијске снаге свом силином удариле су на сваки педаль Републике Српске Крајине. Авијација, артиљерија и пешадија пошли су на све што се креће. На удару је било све српско, без икаквог

прича је више од тридесетак дискриминаторских закона који су у међувремену донети. Према тим актима, Србима се не враћа имовина већ се проглашава за државну. Они који одлуче да се врате, а таквих је веома мало, живе у најгорим условима, па чак и у шталама, док у њиховим кућама уживају хрватски бојовници. Срби не могу завршити готово ни један правни посао, књиге су углавном уништене, а ако нису, малтретирање за најобичнији папир траје месецима. У Хрватској је 5. август државни празник. Слави се као Дан победе и домовинске захвалности за акцију “Олуја”, којом су “под хрватску управу враћени последњи делови територије које су држали припадници српских војних јединица”. Од 2000. године тај дан се обележава и као Дан оружаних снага Хрватске. Пензионисани генерал Главног штаба хрватске војске Јанко Бобетко је у интервјуу загребачком Јутарњем листу изјавио да је он аутор плана акције “Олуја” и да је војни врх са тадашњим председником Хрватске Фрањом Туђманом ту операцију припремао две године. Бивши амерички амбасадор у Загребу Питер Галбрајт прошле године је рекао да верује да су хрватске власти биле умешане у злочине.

- Нико не може порећи да су се злочини након “Олује” дододили, укључујући и кораке чији је циљ био спречавање повратка Срба - рекао је Галбрајт.

Н.Н.

колона избеглица из Хрватске

само неколико сати са својих вековних огњишта пртерано је више од 220.000 Срба. Побијено је 1.943 Срба, од чега је чак 1.199 цивила, 523 жене и дванаесторо деце, више од 3.200 стarih и немоћnih је интернирано, а око 1.500 људи заробљено. Нестало је око 2.500 Срба. Био је то један од највећих егзодуса у савременој историји. Око 30.000 Крајинчика је било под оружјем, па је однос војника био 7:1 у корист Хрвата.

Јасно је да је агресија на Крајину, уз свесрдну помоћ и одобрење САД и Немачке, дugo

обзира да ли се ради о цивилним објектима, колонама избеглица, женама, деци, старијима и немоћнима. Важно је било у што краћем року сатрти и прогнати што више Срба.

Данас у Хрватској нема ни једног Србина више него што их је било тог злобног августа 1995. Хрватска је успела у намери да потпуно расели српско становништво и не показује искрену жељу да ствари промени. Највећу невољу Србима представља изузетно негативан однос окружења, нетрпљивост и мржња некадашњих комшија. Посебна

Ивана Костић, координатор за рад са удружењима породица несталих и координатор за психо-социјалну подршку породицама несталих у Међународном Комитету Црвеног крста у Београду

ПОРОДИЦЕ НЕСТАЛИХ ИМАЈУ ПРАВО НА ИСТИНУ

Прва званична мисија МКЦК у некадашњој Југославији је отворена 1991. године, упоредо са почетком првих оружаних сукоба у региону. МКЦК је имао активну улогу у проналажењу људи који су нестали током конфликта и то представља део мандата МКЦК да штити и помаже

Ивана Костић

жртве рата и оружаних сукоба. Приступ МКЦК се заснива на потреби да се расветли судбина несталих лица као и да се помогне решавању проблема њихових породица, које се, такође сматрају, жртвама рата.

Мада је обавеза власти да обезбеде информације и одговоре који се тичу судбине несталих лица, МКЦК настоји да снажно подржи овај процес, стављајући на располагање своје услуге и експертизу, непосредно, кроз улогу неутралног посредника између страна у сукобу. То и јесте специфичност МКЦК у односу на мандат националног друштва, укључујући и Црвени крст Србије, каже Ивана Костић.

Од укупног броја несталих лица које су породице пријавиле канцеларијама МКЦК широм бивше Југославије, још увек је

непозната судбина близу 17 000 људи.

“Које програме МКЦК сироводио на овим порукама?”

- Током протеклих година, МКЦК је, уз Службу тражења која се бави проблематиком несталих лица и њихових породица, пружао вишеструку помоћ кроз програме економске сигурности за угрожене категорије, унапређења здравствене заштите, психо-социјалну подршку, едукацију у области међународног хуманитарног права и друго. Сви програми су рађени у сарадњи за званичним институцијама ове државе и у координацији са колегама из националног друштва Црвеног крста.

“На који начин делује Служба тражења?”

- Прво бих хтела да нагласим да околности које воде до нестанка неке особе могу веома много да се разликују - због тога не изненађује што не постоји јединствена дефиниција појмова “нестанак” и “нестало лице”. МКЦК сматра особу несталом, уколико је ишчезла против своје воље у условима сукоба и уколико није пронађена упркос напорима који су предузети у том циљу.

Захтев за тражење покреће члан породице, у канцеларији националног друштва или директно у Међународном комитету Црвеног крста. Процедура би требало да крене од писања поруке МКЦК, на основу које се покушава успоставити контакт са особом од које смо одвојени. Та порука се састоји из два дела - један део је текст који шаље тражилац, а на другом делу је празан простор за одговор уколико поруку прими тражено лице. Ако се порука врати са одговором из националног друштва или МКЦК, да је одређена адреса

посећена или да на њој нема особе којој је порука упућена, да евентуалне комије немају информацију о траженом лицу, или да је село опустошено и да тамо више нико не живи; када се таква порука врати, онда се званично отвара захтев за тражење. Захтев за тражење може да се отвори код националног друштва или у МКЦК. Обавеза националног друштва је да сваки захтев за тражење проследи МКЦК да би се такав захтев за тражење званично регистровао.

Потом креће, такозвано активно тражење, које подразумева проверу архива болница, мртвачница, гробалја, затвора, колективних центара, бирачких спискова и слично. Посећују се и установе попут дома за стара лица или психијатријске установе а, када је год могуће, размењују се и подаци са другим организацијама.

“Каква су искуства када је Косово и Метохија у штању. Да ли је било славља тајних порука?”

- То су, углавном, били почеци отварања захтева за тражење, јер се велики број породица са Косова раселио на територију централне Србије док су други чланови породица остајали на својим имањима, не жељећи да оставе своја огњишта, јер никоме ништа нажао нису учинили. На жалост, дешавало се да им се поруке Црвеног крста никада не уручје јер, када им је порука требала бити уручена, они више нису били на тој адреси.

“Који је Ваш делокруг рада у МКЦК?”

- Када сам 2000. године почела да радим у МКЦК у Београду, радила сам у одељењу Службе тражења на досијеју несталих особа са Косова. Током 2000. године, за време састанака са

члановима породица несталих, некако уз нашу помоћ и иницијативу, породице су се окупиле и формирале своја удружења. Наше објашњење је било да ће, вероватно лакше доћи до неких резултата, уколико буду уједињени, уколико буду заједнички наступали. Тако је и основано Удружење породица киднапованих и несталих, са седиштем у Београу, а први председник био је Ранко Ђиновић. Међународни Комитет Црвеног крста је тада помогао Удружење, кроз покривање одређених трошкова за вођење и опремање канцеларије. Ово Удружење је своје канцеларије имало и у Нишу, Краљеву и Грачаници. Када су удружења у питању, наш конкретан посао је да им помажемо у раду и подржавамо их у лобирању код домаћих и међународних институција, владиних и невладиних организација, помажући им да што лакше и конкретније дођу до одговора на нека за њих важна питања. Ми имамо нека овлашћења, али МКЦК није власт па да може некоме нешто да нареди, да од некога нешто може да захтева - ми можемо само да преговарамо. Наш је посао да апелујемо на свест других људи, да се позивамо на Женевске конвенције, да разговарамо и не одустајемо док се одговори на важна питања пронађуј јер то је право породица или и обавеза и одговорност власти. На њима је да дају одговоре породицама на питања која су за њих најважнија, а основно питање је питање судбине њихових несталих. У једном тренутку је деловало седам различитих удружења несталих лица са територије Косова и Метохије као и Републике Хрватске. На жалост, породице несталих из сукоба у Босни и Херцеговини, никада нису формирале своје удружење у Србији или Црној Гори.

“Како данас изгледа сарађња МКЦК са удружењима породица несталих?”

- Ми смо међународна ин-

ституција и одређене улоге које су у домену државних институција или саме заједнице, не можемо да преузмемо ми на себе. Наше је било да донекле, до одређене границе помогнемо јачању удружења, а да са друге стране, апелујемо на овдашње власти и на јавност, да постану свестни тога да постоје чланови породица несталих, као и да постоје удружења тех породица које, итекако, требају њихову помоћ. Са једне смо стране радили на јачању капацитета удружења тако што смо организовали бројне радионице. Ипак, морам да призnam, да неки чланови удружења који су похађали те радионице и семинаре нису у потпуности успели да примене стечена знања у пракси. Често је изостајала и правовремена реакција власти и самог окружења. Ипак, нека су се

Тако имамо Комисију за нестале лица Републике Србије која уско сарађује са Комисијом Владе Републике Хрватске, Институтом за нестале лица Босне и Херцеговине те УМНИК-ом и Комисијом за нестале лица Косова, која делују у оквиру Радне групе којом председава МКЦК. То је, наравно, позитиван напредак јер показује да је држава доволно оснажена да може да води самосталну политику и да комуницира са осталим странама по овим питањима. На жалост, за наше породице то није доволно јер је процес расветљавања судбина несталих лица и поред одређених резултата - веома спор.

И даље недопустиво велики број породица чека одговоре на своје основно питање - шта је са њиховим најдражим. Поред те неизвесности, они се суочавају са економским потешкоћама, правним и административним проблемима за чије решавање је искључиво надлежна држава, односно њене институције.

Наша помоћ и подршка удружењима се, што се финансијских средстава тиче, постепено смањује. И даље смо ту да организујемо и одржавамо неке радионице, да ангажујемо стручњаке позване да дају свој допринос по одређеним питањима, али, понављам, све мање финансијских средстава добијамо за наше пројекте и активности и заједно са удружењима, покушавамо идентификовати алтернативне донаторе, односно партнere како би се осигурао само-одржив рад удружења.

Такође, у скорој будућности, национално друштво Црвеног крста Србије, као и Црне Горе, требало би да преузме надлежност у вези са захтевима за тражење несталих лица који су отворени код МКЦК.

“Који су то пројекти преко којих удружења ипак могу рачунати на одређену финансијску помоћ МКЦК?”

- То су пројекти који се тичу психо-социјалне подршке.

Иvana Костић

удружења, чини ми се лепо снапла и то је добро, јер се МКЦК полако повлачи и смањује како своје присуство, тако и подршку удружењима, сматрајући да су доволјно способна за самостално деловање. У корист тога иде и чињеница да су односи између, некад зараћених страна, у приличној мери нормализовани и да власти у региону сарађују по питањима проблематике несталих лица.

Само на томе инсистирамо и управо смо издали приручник за особе које су подршка породицама несталих. Овај је приручник намењен непрофесионалцима у домену менталног здравља, јер смо током година рада са породицама несталих, дефинитивно закључили да је неопходно потребна и подршка и разумевање шире друштвене заједнице.

Јер, да цитирам стручњаке, породицама је потребна подршка да би се нормално понашали у односу на ненормалну ситуацију у којој су се нашли. То није увек неопходно, помоћ медицинских радника или запослених у здравству који се баве менталним здрављем. То је, често, једноставна подршка особа из окружења, било да је то члан удружења или неко из друге породице несталих који је већ прошао кроз сличну ситуацију и може помоћи кроз разговор и размену искустава. Приручник је, dakle, намењен свим професионалцима и основни носиоци те подршке коју смо ми покушали да опишемо у том приручнику су чланови националног друштва, Црвеног крста Србије и сами чланови удружења. Они су ти који могу једни друге да подрже, једни другима да помогну. Нарочито ако причамо о оном најтрагичнијем, најтежем и најболнијем делу и моменту за породице, када они дођу у ситуацију да се суоче са идентификацијом и примионпредајом посмртних остатака. То је ситуација која је врло тешка и трауматична за породицу, и тада је неопходна подршка пре свега особе која је саосећајна, особе која разуме, особе која је можда искрствено прошла кроз исту ситуацију. Приручник је веома лак за коришћење и у њему су дата једноставна упутства како се односити према породицама. Битно је да се ураде истраживања потреба породица, па да се на основу резултата истраживања, направе пројекти. Пројекте ће радити Црвени крст Србије, у сарадњи са породицама несталих, и кроз те

пројекте би се требао задовољити део потребе које породице изразе.

У циљу подршке везано за правна и административна питања, МКЦК је пре неколико година издао водич за породице несталих лица. Водич је садржавао одговоре на правна питања која су нама породице постављале, а ми на њих нисмо знали одговоре те смо ангажовали локалне стручњаке који су разјаснили одређене правне процедуре и дали адресе институција надлежних за решавање тих питања. Паралелно с тим, урадили смо и правну студију која је била намењена органима власти са листом проблема са којима се суочавају породице несталих и препорукама како би се ти проблеми могли решити, односно ублажити. Највећи проблем, како су нам саме породице нагласиле, је непостојање статуса "несталог лица" у домаћем законодавству и низ других проблема који из тога призилазе. Такве активности и такве пројекте породицама ћемо и даље подржавати.

"Стиче се уписак да је, ошак је дошло до самопротлашења косовске државе, настao заслој у процесу експумације и идентификације српских жртава на Косову и Метохији. Може ли МКЦК утицати да се тај процес убрза?"

- Важно је истаћи да МКЦК никада није делио жртве према националној или било каквој другој припадности - све жртве морају имати једнак третман од стране свих актера укључених у процес и на томе смо одувек одлучно инсистирали. Истина је, међутим, да политичка ситуација утиче и на ову проблематику, у мери у којој утиче и на остале сегменте друштва. МКЦК увек инсистира на чињеници да је питање несталих лица, превасходно хуманитарно а никако политичко питање и у том погледу смо обезбедили званична уверавања од стране власти, како у Београду, тако и у Приштини, да ће питање

несталих бити третирано искључиво као хуманитарно.

Што се тиче конкретног питања, могу се сложити да је процес, генерално спор, те да су и српске и албанске породице, једнако незадовољне динамиком и резултатима. Кроз Радну групу за нестала лица којом председавам, у оквиру које делује и Радна подгрупа за форензичка питања, МКЦК настоји да одржи континуитет сарадње органа у Приштини и Београду. Подсећам вас, да је од почетка рада Радне групе, 2004. године, број несталих случајева смањен за око 1000 као и да су се власти са обе стране, усагласиле око јединствене листе несталих лица што је ставило тачку на бројне шпекулације у вези са стварним бројем несталих, што је раније оптерећивало и породице али и органе и институције које су биле укључене у процес тражења.

И даље, успешност процеса тражења, под тим подра-

Ивана Костић

зумевам и идентификације и експумације, искључиво зависи од сарадње надлежних власти са обе стране а МКЦК ће, заједно са вами, породицама, константно подсећати и једну и другу страну, на њихове обавезе.

Иван Милић

На београдском гробљу “Орловача”, одржан десетогодишњи помен Србима страдалим од албанског терора у Ораховцу и околини

НЕДОПУСТИВА НЕБРИГА И НЕОДГОВОРНОСТ

Иако смо у претпеклих десет година све информације о извршиоцима злочина и њихових налодоузаваца, као и списак очевидаца киднаповања који су вољни да сведоче, достављали свим домашим и међународним институцијама и организацијама које се баве тештима несталих, није било заинтересованости и воље да се ови предмети процесирају. Још увек чекамо да, макар наша држава, стапе иза сваке косметичке жртве и да изврши дипломатски притисак на међународну заједницу, како би се истини о нашим жртвама чула, а починиоци злочина били праведно кажњени, каже секретар Удружења породица киднапованих и несталих Олгица Божанић.

Као секретару Удружења породица киднапованих и несталих Олгици Божанић је, уверили смо се, најтеже да говори о “Ораховачкој групи 1998. године”, када су киднаповани мештани српске и ромске националности од стране такозване Ослободилачке војске Косова, у периоду од 17. до 21. јула 1998. године, јер је тих дана извршен злочин и над бројним члановима њене породице и. Напад на Ораховац сам лично преживела са својом породицом, у свом стану. Била сам заточена четири дана, али о начину како смо моја породица и ја преживели, за ових десет година никада нисам говорила јер сматрам да ја нисам битна, за разлику од мојих рођака, моје браће, и сви остали који су били одведени на различите начине од припадника ОВК. Ја данас, за разлику од њих могу да говорим како о тим стравичним тренуцима, тако и тегобним годинама избеглиштва тешке и мучне борбе моје и свих у Удружењу, да сазнамо шта се нашим најмилијима који су киднаповани догодило, и сазнамо да ли је неко од њих преживео, тихо и споро, кроз уздахе и сузе, присећа се Олгица Божанић дана и тренутака које, и да хоће, не може заборавити. “Тих дана, наставља Олгица тужну исповест било је киднаповано око стотину цивила. Неки су на путу пресретани, неки су одвојени са радног места из Дома здравља, из Ватрогасног дома или око њега, а најтеже

су у том нападу прошли житељи Ретимља и Оптеруше нападнути од ОВК и компанија Албанаца са којима су вековима заједно живели. Претсрано је 18. јула 1998. године своје српско становништво које је у тим селима живело. У нападу на Ретимље, убијен је мој стриц Анђелко Костић који је тада имао 62 године, и под стражом ОВК, сахранили су га без сандука и крстаче. Након сахране на нашем породичном гробљу у Ретимљу, припадници ОВК су мушкире, њих шеснаесторицу међу којима је био и Срећко Симић из Оптеруше, убацили у камион и одводи у неки од логора ОВК, за које смо већ били научули да постоје. Жене тога дана нису одвели у логор већ су их пустили, дајући им могућност да оду до села Зочишта. Терористи и злочинци врло брзо показали су да им ништа није свето па ни манастир нису поштедели. Напад на манастир, у коме су биле и жене из Оптеруше које су након једнодневног заточеништва ослобођене и доведене,

јула, посредством делегације Међународног комитета Црвеног крста из Приштине, команданта ОВК и игумана манастира Свети Врачи Оца Јована, договорено је да та група буде ослобођена. Чиновима међународног Црвеног крста, сви су пребачени у Приштину”.

- Борба трагања за четрдесеторицом мушкираца из “Ораховачке групе”, која траје пуних десет година не може се, истиче Олгица Божанић, исказати и описати у неколико реченица. У тим првим трагањима, нарочито, ризиковали смо да нам се понови судбина коју су наши најмилији доживели. Нисмо водили рачуна о свом животу, одлазили смо у албанска дворишта надајући се да ће Албанци услушити молбе мајки, сестара, супруга, да напе киднаповане који су цивили, који никоме нису никакво зло ни неправду нанели, сачувавју живе. Говорили смо им да нико од наших које су они одвели, није био политичарали нисмо нашли на њихово

Детаљ са помена

као и монаси, старци и старице из Зочишта, извршен је 21. јула. У манастиру је било 35-оро људи и сви они су заробљени и одведени у неки логор. Касније сам сазнала да се место у које је та група одведена, зове Нишор и налази се у планинама Шаља, између Суве Реке и Малишева.

Били су заточени у некој великој кући која их је подсећала на школу, и ту су остали дан и ноћ, а 22.

разумевање. Да бисмо заинтересовали, пре свега међународну заједницу и извршили притисак на међународне моћнике, организовали смо велики скуп и назвали “Марш мира до Драгобиља”. Скупу је претходило ослобађање двојице Танјугових новинара из албанског заточеништва уз посредништво ОЕБС-а, верујући да ће исто поступити и са киднапованима из “Ора-

ховачке групе". Надали смо се да ће до њиховог ослобађања доћи јер смо свакодневно, са различитих места добијали информације и уверења да

Олгица Божанић

су сви живи и да се чувају за размену за албанске затворенике који су се налазили у затворима у Србији.

Време је пролазило, а породице киднапованих су добијале разне податке о њиховим премештањима из једног у други логор да би се, вальда, траг заметнуо. Помињали су, најчешће, тајне логоре за Србе у Албанији - Кукс, Тропоја, Дева, Драч... Све добијене информације прослеђивали смо институцијама које су се бавиле питањима несталих и кршењем људских права, сећа се Олгица Божанић. Када смо 2000. године основали Удружење породица киднапованих и несталих, приклучили смо се несрћним породицама које је задесила иста судбина, касније у време када су комплетну цивилну и војну власт на Косову и Метохији, преузели УНМИК и КФОР. Наш валај, на жалост, није допирао до оних који су били обавезни да одраде свој део посла, да иза наших најмилијих који су преживели, стане држава и да, ако треба и са црним ћаволом, а не са ОВК и представницима међународне заједнице проговора, како би они остали живи.

Да су наши челници истински хтели да се заложе за косметске жртве, сигурна сам да би се неко решење нашло, да би се пронашао неки пут како би се макар неко од киднапованих жив врачио својој породици.

Са откривањем масовних гробница 2005. године, Волујак и Малишево, породице чији су најмили-

ји били у "Ораховачкој групи" добијају одговор да се у тим гробницама налазе посмртни остаци Срба и осталих које су киднаповали припадници ОВК. Као секретар овог Удружења имала сам, каже Олгица Божанић, задатак, најтежи од свих сестара које су трагале за својом браћом, да окупим све породице и да им саопштим да виште нема наде да су наши најмилији живи. Позвала сам one чланове породица да дају крв како би се извршила ДНК анализа и идентификација. Неколико породица отишло је на стратиште Волујак. Са представницима владине Комисије за нестале лица, обишли смо пећину Волујак запалили свеће за покој њихових душа. Наша патња се наставља јер смо за идентификацију чекали дуже од годину и по дана, до 14. октобра 2006. године, када су њихови посмртни остаци нашли мир и вечно пребивалиште на гробљу "Орловача" у Београду.

Далеко од својих дома, на овом београдском гробљу, сахрањено је 23 земних остатака из ораховачке општине. Трагамо за још петорицом из ораховачке групе - три Костића - Младеном, Сашком и Југославом, Витошевић Срђаном и Станојевић Крстом.

случај су предали међународном суду при УНМИК-у. Нико од стране УНМИК-а и међународног суда до данас није потписао кривичне пријаве за киднапере за које постоје сведоци, они који су гледали како њихове најмилије одводе.

Ако им је десет година било мало да прикупе и провере информације, колико им онда још времена треба, да се пред неки од судова изведу и Албанци који су извршили такву врсту злочина без икаквог повода и разлога.

Сигури смо да одређене службе имају још доказа које породице немају, јер су породице током читавог протеклог периода, непрекидно понављале догађаје и описивале како су се одиграли.

Говорећи о жељи и потреби већине породица жртава да се врате у своје домове и на своја имања, Олгица Божанић подсећа да ни после скоро деценију од погрома и прогона косметских Срба, нема услова за њихов повратак. Безбедносни разлози су превасходни. Многи су обишли своје домове, али наилазе на отпор компанија Албанаца.

Породице су одлучиле да своје најмилије сахране на заједничком гробљу у Београду. Још

Детаљ са помена

Олгица Божанић не крије разочарење и нездовољство незаинтересованошћу како домаћих, тако и међународних институција и организација које се баве проблемом несталих. Случајем "Ораховачке групе" бавило се домаће правосуђе 1998. и 1999. године у Ораховици и Призрену, затим у Приштини, а касније је Хашки трибунал. Када им је престао мандат,

увек живе расељене и разасуте широм Србије и на Косову и Метохији, редовно долазе на "Орловачу", да обиђу гробове најмилијих који су страдали од злочиначке руке. Тако смо се и овог 18. јула окупили на опелу у цркви Свети Прокопије који су обављали Отац Зоран и Отац Василије.

И.М.

Поново актуелизовано питање о трговини органима отетих Срба који су са Косова одведени на север Албаније

ХОРОР У БУРЕЉСКОЈ ЖУТО-БЕЛОЈ КУЋИ

Свештеници су много штога видели не усуђују се да дају изјаве, пошто би "потписали смртну пресуду", тврди немачки "Шпигл" упоран у истраживању најрђавијег "посла" који се обављао на републици Косово - Албанија

Када је почетком ове године у својој књизи "Лов" Карла дел Понте обелоданила невероватне чињенице да су киднапованим Србима вађени органи и продавани у западним земљама породице киднапованих, али и целокупна јавност била је шокирана. Дуго се са албанске стране негирало да је то истина, али по свему судећи истрага о вађењу и трговини људским органима отетих Срба са Космета напредује. Први званично утврђени резултати расветљавања овог зверства на северу Албаније ускоро ће бити познати. Ово је потврдио и портпарол Тужилаштва за ратне злочине Бруно Векарић. Према његовим речима, дес сведока већ је саслушан, контактирано је са свима који су о томе могли да имају нека сазнанја. - Трговина органима у овом случају је, ипак, у другом плану. Ти људи су зверски убијени и првенствено радимо на откривању убица - објашњава Векарић. - Трговина насиљно извађеним органима уследиће нагнадно. Како је навео Векарић, на овој истрази ради и Комисија Савета Европе, а укључени су и истражитељи Хашког трибунала. Српско Тужилаштво недавно је упутило и други допис надлежним државним органима Албаније, па се очекује да и они допринесу истражи. О такозваној "жуто-белој кући" код Буреља на северу Албаније, где су отетим Србима са Космета вађени органи недавно је поново писао немачки политички магазин "Шпигл". Новинари овог листа пронашли су кућу породице Катуци у којој се, према наводима бивше главне хашке тужитељке Карле дел Понте, над киднапованим Србима са Косова додио овај страшни злочин. Но, и даље се сви из врха албанске власти праве невешти, као да се то њих не тиче. "Породице Катуци енергично али неуверљиво одбацију гласине да су у њиховом подруму српским заробљеницима вађени органи и затим продавани за трансплантију" - преноси "Шпигл".

Како је у својој књизи "Лов", објављено тек ове године, описала бивша тужитељка Карла дел Понте, а на коју се делом позива и немачки недељник, у тој кући убијени су многи од 300 српских заробљеника које је отела ОВК. Дел Понте се позива и на осам сведока који су, независно један од другог, говорили исто - о једној жутој кући у селу Рибе, у чијем подруму је један лекар "Албанац из Пећи, с упадљиво кукастим носем" вадио органе педесеторици заробљеника.

Од почетка смо указивали нашим властима да се заложе где год могу код међународних институција како би се тај случај испитао, али резултата нема, огорчени су чланови породица киднапованих и несталих. Чак нам је Карла дел Понте на једном састанку у Хагу 2004. године рекла да су чланови наших породица тамо побијени. Од Дел Понтеове тада затражили доказе за те тврдње, али их је она представила јавности тек четири године касније - у својој књизи "Лов".

А, сведока одвођења око 300 заробљених Срба, које су како преноси "Шпигл" припадници ОВК, после 1999. године најпре одвуки у Кукеш и Тропоју у Албанији, а затим најмлађе и најснажније пребацили у село Рибе код Буреља - нема. Недељник преноси и изјаву једног од бивших хашких истражитеља, који је навео како су сви сведоци овог случаја "као у земљу пропали". Према његовим речима, због страха од вођа ОВК и данашњих високих косовских политичара, сведоци се не усуђују да дају изјаве, јер би себи на тај начин "потписали смртну пресуду".

Тако се сада последње наде да ће догађаји бити разјашњени положу на специјалног истраживача Света Европе Дика Мартија, који у року од две године треба да испита тај случај, пише "Шпигл", наводећи да је Марти већ водио истрагу тајним летовима ЦИА и затворима у Европи.

- Село код Буреља се зове Рибе и та "кућа страве" се не налази само на крају насеља, већ на крају цивилизације - наводи овај лист, чији новинар је описао да је иза куће непроходан, зарастао пут, да се падина, очито, користи као сметлиште... У детаљима разговора са 77-годишњим газдом "куће страве" Абдулом Катуцијем, преноси се старчева изјама према којој су "једног дана, у фебруару 2004. године, у

његову кућу, док је он чувао овце у бруду, банули тешко наоружани полицији и страници, заједно с једним албанским државним тужиоцем, све преокренули, чак и пикавце покупили, а неком хемијском течномашу, да би открили трагове крви, попрскали собе".

Истражни тим УН се, према речима Катуција, посебно занимао за једну собу у приземљу, где је бетонски под офорбан у прно и због тога су желели даље да буше, а он им је онда рекао да то могу да ураде "само под условом да плате одштету".

После тога су се, према речима Катуција, мушкарци и једна жена повукли, а он је тврди, тек у априлу, кад је објављена књига Дел Понтеове заправо сазнао шта су они тада тражили у његовој кући.

Старца су током разговора са новинарима "Шпигла" допуњавали унуци. Пошто није знао одговор на питање - чему су служиле празне фланге од инфузионе течности са средствима за опуштање мишића, завоји и игле, које су пронашли истражни органи у близини старчеве куће, Катуцијева унук је, према процени немачких новинара, прилично неуверљиво, објаснила:

- У овом окружењу, без одговарајуће медицинске бриге је потпуно нормално да људи сами себи у нужди дају инекције. Када је реч о пронађеним остатцима крви у њиховој породичној кући, унук каже да се ту породила једна жена, а осим тога, ту се и за исламске празнике, како је објаснила девојка - колеј стока.

Наравно и код боје куће у помоћ своме деди који се невешто бранио прискачујућим унуци, тврдећи да је кућа увек била бела, а она сада заиста јесте бела. А онда су се Катуцијеви присетили да су је пред једну свадбу прекречили. Истражни органи су испод беле боје, пронашли - жуту.

ТРАЖЕ СЕ

Крстић Милован
рођен: 10.11.1969, Сува Река
отет: 24.06.1998, Сува Река

Јањићевић Станимир
рођен: 03.03.1941, Призрен
отет: 17.06.1999, Призрен

Лалић Јелена
рођена: 27.09.1938, Клина
отета: 29.06.1999, Штупељ

Лазић Ненад
рођен: 24.05.1979, Приштина
отет: септембар 2000, Приштина

Марковић Вељко
рођен: 07.03.1965, К. Поље
отет: 09.02.1999, Приштина

Асовић Војин
рођен: 11.02.1952, Пећ
отет: 06.05.1999, Набрђе

Марушић Милица
рођена: 15.05.1933, Клина
отета: 29.06.1999, Штупељ

Биочанин Љубисав
рођен: 23.05.1950, Приштина
отет: 22.06.1999, Приштина

Ђуричић Небојша
рођен: 05.08.1976, Клина
отет: 09.02.1999, К. Поље

ТРАЖЕ СЕ

Мелонаши Марјан
рођен: 03.07.1976, Приштина
отет: 09.09.2000, Приштина

Ремиштар Ненад
рођен: 04.02.1969, Клина
отет: 13.06.1998, Клина

Миленковић Станко
рођен: 11.05.1977, Штрпце
отет: 22.03.1999, Морина

Миленковић Светомир
рођен: 12.03.1961, Приштина
отет: 02.08.1999, Приштина

Мировић Младен
рођен: 18.08.1949, Призрен
отет: 29.06.1999, пут Приштина-Грачаница

Митровић Слободан
рођен: 26.02.1958, Сува Река
отет: 24.06.1998, Сува Река

Перенић Ранко
рођен: 25.09.1958, К. Поље
отет: 21.08.1998, Велика Хоча

Петрушић Лука
рођен: 24.07.1941, Пећ
отет: 17.06.1999, Пећ

Петрушић Радмила
рођена: 16.12.1948, Пећ
отета: 17.06.1999, Пећка Бања

Започета истрага о продаји српских имања на Космету

НА ТУБОЈ МУЦИ “ШТЕКАЛИ” ЕВРЕ

У ѕрутији највероватније био подељен посао, новац од таکве трговине дељен је према заслугама - каже Даница Маринковић.

Ако су прогнани Срби помислили да су све муке за њима, грдно су се преварили. Чекају их велике муке у доказивању да нису продали своја имања.

Наиме, истражни судија Окружног суда Даница Маринковић ових дана је покренула истрагу против вишечлане екипе која се сумњичи да је уз помоћ лажне документације продавала имања Срба са Косова и Метохије без њиховог знања. У овом поступку, саслушано је девет особа, један осумњичени је у бекству. Њих троје су притворени. Интезивно се ради на утврђивању истине.

Саопштено је да је организована група радила од 2004. до 2007. године. Међу осумњиченима су и два полицајца, тада радници МУП Београд, односно Пожаревац, али и Великог Грађишта, Голупца, Сmedereva и других градова.

- Сумња се да је у групи био подељен посао, а добит, односно новац од такве трговине дељен је према заслугама - каже Даница Маринковић.

У интересу истраге, она не саопштава детаље. Али, како сазнајемо, коловође у овом послу били су полицајци. Проналазили

су податке и израђивали лажне личне карте. Потом су ангажовани “глумци” који су у име правих власника, продавали имања косметским Албаницима.

Сумња се да је ова екипа продала чири имања чији су власници Срби из околине Пећи. Имање које је било најефтиније, продато је за 25.000 хиљада евра. Организатори су узимали највише, а “глумци” су добијали од 500 до 1.000 евра.

Хапшење групе је само наставак акције коју је у мају спровела екипа Службе унутрашње контроле МУП Србије. Тада је приведено 11 особа, осумњичених за преваре, фалсификовање документације, примање и давање мита. Примера ради та група осумњичених за 1.000 евра продала имање Лазара Вуксановића из Ђаковице. Сувласници имања су били и његова ћерка и син. Купцу су представљене “лажне” особе, које су у име правих власника продале имање. Наравно, прави власници нису знали да су имања, са којих су пртерани, продата. На исти начин, продата је и имовина браће Драгана и Небојше Рајковића из Пећи. Апелује се на прогнане Србе да провере у надлежним службама јесу ли још они власници и ако уоче било какву манипулатију то пријаве суду.

Н.Н.

Злочини над Србима излазе на видело

НОВА КРВАВА БАЈКА

Звучи готово невероватно да је један високи функционер Министарства унутрашњих послова сазнања безбедносних служба према писању “Курира”, да су киднаповани људи са Косова и Метохије одвођени у Македонију где су им вађени органи и затим продавани за огромне паре, назвао - бајком.

Према наводима које је проtekлих дана у више наврата објављивала дневна штампа у Србији, он је “добронамерно” саветовао Зорана Ђинђића да не покреће то питање јер ће испasti смешан.

Породице киднапованих и отетих су очајне и питају се шта ли тај господин данас мисли, када су сто и сви светски медији па и Савет Европе почели да доказују да су над Србима чињени злочини. Иницијална каписла, свакако, била је књига бивше хашке тужитељке Карле дел Понте која је (са закашњењем) обелоданила многе чињенице.

Зашто је чекала толико дugo то само она зна. Вероватно су неке коцкице морале да се сложе, па тек онда “отвори душу” и опере своју савест. Било како било, она је то учинила, па макар и са закашњењем. А неки напиши људи које ова држава плаћа да брину о безбедности људи, монструозна убиства Срба називали су бајком. Невероватно. Људски је грешити, можда тај човек у том тренутку и “није био упознат са чињеницама”, али зашто се ћутало осам година. Зар је требало чекати да Карла дел Понте напише књигу у којој износи чињенице и именује сведоке па да се код нас стидљиво у неком ћошку појави скривена вест да су касапљени киднаповани Срби. Зар треба “Шпигл” да јавности презентира чињенице које ми знамо скоро једну деценију. Једини стварни борци за истину о киднапованим људима биле су њихове породице које су се удружиле како би свету доказале чињенице о злочинима над Србима. Многи су до недавно били и глуви и слепи за њихове проблеме. Објављивањем чињеница о страдању Срба у Албанији и на Косову у светској штампи али и у књизи “Лов” и код нас се стоји отварју врата истини.

М.М.К.

Тужилаштво за ратне злочине

ВУКЧЕВИЋ У ОКТОБРУ ПУТУЈЕ У ТИРАНУ

Тужилац за ратне злочине Владимир Вукчевић требало би крајем октобра да отптује у Тирану како би се тамошњим тужилаштвом договорио о истрази око почињених злочина вађења и трговине људским органима, људима киднапованим и убијеним на северу те земље током 1999. године, речено нам је у том тужилаштву.

- Из Тиране стижу позитивни сигнали поводом наше молбе да нам се на лицу места дозволи провера информација до којих смо дошли - рекао је новинарима портпарол тог тужилашства Бруно Векарић и навео да тужилаштво планира пут у Албанију крајем октобра.

Делегација Удружења породица киднапованих и несталих на Космету у руској амбасади

ВРАТИТИ ДОКУМЕНТАЦИЈУ СА ТЕРЕНА

За петочлану делегацију Удружења породица киднапованих и несталих лица на Космету 16. септембра уприличен је пријем код руског амбасадора господина Александра Конузина. Он је са пажњом саслушао све чињенице које су му презентоване и упознао се са бројним проблемима са којима се породице киднапованих суочавају. Речено му је и то где су све породице тражиле правду и упознат је са активностима у протеклом периоду. Делегација Удружења је замолила амбасадора Конузина да утиче на своје представнике који су били у мисијама КФОР-а на Космету од 10. јуна 1999. године да доставе Комисији за нестала

Пријем код руског амбасадора

лица Владе Републике Србије сву докумнетацију која је прикупљена на терену а тиче се разрешавања судбина отетих Срба и неалбанаца. Подржана је иницијатива да се проблем киднапованих људи подигне на државни ниво уз ангажовање у Савету за људска права при Генералној Скупштини УН-а, све у циљу остварења основних стандарда демократије. М.М.К.

Захтев посланичких група “Напред Србијо” и ДСС-а

РАСВЕТЛИТИ СУДБИНЕ ОТЕТИХ

Мора и Скупштина Србије да расправља о трговини људским органима за које се предпоставља да пошичу о киднапованих људи, јер што већ ради Парламентарна скупштина Савета Европе

Од министра за Косово и Метохију Горана Богдановића посланичка група “Српске напредне странке” затражила је да се заузме да држава интензивира разговоре са међународним представницима на Косову и Метохији о проблемима породица киднапованих и несталих о томе ко је и како отимао људе и шта је са њима. За оне људе за које се зна да су настрадали и сахрањени по тајним гробницама, може се учинити толико да се њихова тела ексхумирају, да се већ започете идентификације убрзају и да се коначно стави тачка на овај један од најтужнијих нерешених проблема.

Борисав Пелевић из ове посланичке групе инсистирао је да се разјасне информације које је у својој књизи изнела Карла дел Понте, бивша главна тужитељка Хашког трибунала која је много тога знала, али је чињенице обелоданила тек након што јој је истекао мандат и кад је Косово прогласило независност. Најintrигантнија чињеница је свакако трговина људским органима за које она сматра да потичу од људи који су киднаповани, а за овај прљав посао оптужује највише чланице међународне заједнице.

Захтев посланичке групе Српске напредне странке подржали су и представници Демократске странке Србије чији је шеф посланичке групе Милош Алигрудић рекао да не види разлог зашто о томе не би расправљао српски парламент, кад се тиме већ бави и Парламентарна скупштина Савета Европе.

М.М.К.

Посета представнику Међународне комисије за нестала лица Удружењу породица киднапованих и несталих на Косову и Метохији.

ОБЕЗБЕДИТИ ПРОСТОР ЗА КОНСТРУКТИВАН ДИЈАЛОГ

- Као што ми инсистирамо на тоштовању принципа да нико осим породица жртава нема право да одлучује ко ће их представљати на скуповима где се разговара о проблемима киднапованих и несталих и захтевима њихових породица, ми се не мешамо у што ко ће бити представници албанских удружења на штим истим скуповима. Наше је, речено је у Удружењу породица киднапованих и несталих, да својим аргументима говоримо о жртвама и бранимо интересе наших породица

Директорка Међународне комисије за нестала лица (ИЦМП) Кетрин Бомбергер и њени сарадници Лидија Шкарo и Дамир Арсенијевић, посетили су 27. јуна Удружење породица киднапованих и несталих и том приликом одржан је састанак са циљем да се објасне разлози неодржавања већ припремљене и договорене охридске конференције коју су ово Удружење и породице жртава са пажњом и нестрпљењем очекивали.

Кетрин Бомбергер се извинила због неодржавања поменуте конференције, рекавши да је то њен лични став, да је она одлучила да се Конференција у Охриду не одржи због, наводно, пријаве председника Удружења породица киднапованих и убијених Симе Спасића, чије присуство и учешће у раду конференције, како је речено, није пожељно. Ово објашњење и наведени разлог нису нашли на одобравање председнице Удружења породица киднапованих и несталих Верице Томановић, као ни генералног

секретара Удружења Олгице Божанић, које су браниле принцип да ако је неко легални представник удружења, ако га породице жртава хоће и очекују да их он на скуповима представља онда нико, па ни организатор скупа, нема право да то не прихвати и да сам предлаже и бира учеснике скупа, какав је и Конференција у Охриду. Све нас у удружењима бирале су породице, ми их представљамо и износимо образложемо све њихове проблеме и захтеве, у настојању да помогнемо породицама жртава. Верица Томановић и Олгица Божанић су изразиле негодовање и разочарење што је, из само тог разлога, конференција за коју се Удружење озбиљно припремало дуже од месец дана, отказана.

Представнице породица киднапованих и несталих су посебно нагласиле да, као што не допуштају да се неко меша у то ко ће њих на скуповима представљати, исто тако се они не мешају у избор оних који представљају албанску страну. Нити се ми питамо, нити је наше да се мешамо у то ко ће од представника албанских удружења присуствовати конференцијама, јер је њихово право да буду присутни, као што је наше право да својим аргументима бранимо интересе наших породица. Након дуже дискусије, представници ИЦМП-а су прихватили да је ово Удружење једна озбиљна организација и да у читавом периоду постојања, знају шта им је циљ, шта траже и да су оправдано и разумно реаговали на поступак

и одлуку ИЦМП да, само три дана пред почетак, откажу одржавање Конференције у Охриду. Јер, ако су већ много раније добили пријаве за учешће на састанку, и ако је наведени разлог довео до отказивања састанка, онда су удружења о томе могла бити много раније обавештена. У међувремену је ИЦМП могао организовати састанак са председницима удружења коме би присуствовао и председник Владине комисије за нестале лица Вељко Одаловић “како би се једном за свагда рашчистило, ко има право да бира учеснике на састанцима и конференцијама које за тему имају решавање питања везаних за нестале особе. Надамо се да више до оваквих пропуста неће долазити, да ће та конференција бити у јесен одржана и да ће наше породице добити одговоре на макар нека од постављених питања која се тичу њихових најмилијих”. Након овог састанка, Удружење породица киднапованих и несталих је добило допис од Међународне комисије за нестала лица у којем се, између остalog каже:- Задовољство нам је што смо недавно имали прилику срести се са вама и разговарати о наредним корацима након одлагања “Друге охридске конференције о питању лица несталих током конфликта на Косову”. Као што смо разговарали, желели бисмо да размотрите предлог о организовању низа дискусија о косметским питањима која је требало да буду предмет састанка на Охриду. Одржавање ових

дискусија бисмо могли планирати за јесен ове године. Сврха овог писма је да вам пружимо информације које би се могле искористити у разговорима са члановима ваших удружења. Циљ серије тематских дискусија је да се обезбеди простор за конструктиван дијалог између представника удружења породица несталих лица и релевантних органа власти, о томе како побољшати процес трагања за несталим лицима са Косова. Наша жеља је да на састанцима буду присутни појединци који су учествовали на Првој Охридској конференцији тако да можемо обезбедити континуитет процеса. У настојању да вам помогнемо да добијете потребне информације од члanova вашег удружења, саставили смо списак тематских питања која сте усагласили за Охридску конференцију. Постоје четити главне теме које су утврђене кроз консултације са удружењима породица:

- Обезбедити да породице несталих остваре права - ова дискусија би могла бити усмерена на израду плана конкретних активности за испуњавање потреба породица несталих, као и развијање стратешких партнеристава за будући рад. Ваш рад на пружању конкретних примера препрека са којима се суочавају породице у остваривању својих права биће веома важан у овом сегменту;

- Јачање заговарачке улоге удружења породица - ова дискусија би требало да охрабри удружења породица и представнике органа власти да заједнички утврде потребе и једних и других, установе главне препреке које би могле кочити задовољавање ових потреба, израде стратегију за успо-

стављање приступачних механизама комуникације између удружења породица и органа власти, идентификују друге потенцијалне партнere који би могли бити укључени у израду таквих механизама, те дају свој допринос, идентификују заједничке области за ширење свести у јавности о овом питању;

- Јачање улоге Радне групе којом председава МКЦК - ова дискусија би се могла концентрисати на утврђивање могућих резултата Радне групе од стране

тивног утицаја досадашње праксе у раду комисија за нестале лица, предлагање 3-4 могућа навода од стране комисија, на којима би комисије заједнички могле да раде, идентификовање од стране комисија шта је то што свакој од њих треба од стране комисије која им је пандан међународних организација, те удружења породица с циљем да им се помогне да предузму неопходне кораке у правцу заједничких истрага, успостављање механизма за

Посета Удружењу

комисије и удружења породица, идентификовање начина на који удружења породица и међународни актери могу допринети да се комисијама помогне у испуњавању планираних резултата, утврђивање главних препрека које би могле кочити испуњавање планираних резултата, израду и усаглашавање временског оквира за конкретне активности које је потребно предузети како би се испунили планирани задаци;

- Подршка раду комисија за нестале лица - ова дискусија би се могла концентрисати на препознавање предности и продук-

циону напретка у погледу заједничких активности. Овакав модел састанка ће обезбедити доволно времена и најпродуктивнији начин за представнике удружења породица несталих лица и органа власти, да детаљно разговарају о горе наведеним темама, као и да припреме препоруке за побољшање и убрзавање процеса тражења несталих лица са Косова.

И.М.

ТРАЖЕЊЕ НЕСТАЛИХ ЛИЦА И ПРАВА ЊИХОВИХ ПОРОДИЦА

Сви учесници Округлог стола са темом: "Тражење несталих лица и права њихових породица" сложили су се да је постојање српских Координација неопходност, али да и даље треба радити на њеном јачању, пре свега кроз обезбеђење стабилних извора финансирања и нових програмских активности.

Поздрављајући учеснике Округлог стола Координација српских удружења породица несталих са простора бивше Југославије, председник Координације Олгица Божанић је рекла:

- Од нашег последњег састанка десило се неколико значајних промена, које ће утицати и на активности којима се сви ми бавимо. Као најзначајнија промена је, свакако, једнострano проглашење независности Косова, формирање нове Владе у Србији, нова хапшења Срба и нова ослобађања оптужених за злочине над Србима, ослобађање Рамуша Харадинаја и Насера Орића, али страшна изјава Карле дел Понте да су Срби са Косова и Метохије киднаповани и убијани ради продаје органа, те случај ромске деце из Брада, која су, такође убијена због продаје органа. Те трагедије бивају још теже, јер нико није одговарао за те злочине. Зато се питамо, има ли истине и правде за српске жртве, да ли ће њихове целате стићи рука правде, а свет коначно признати истину да су и над Србима почињени страшни злочини и прогони. У то време док се врше припреме за улазак у ЕУ, што значи примену највиших европских стандарда у свим сферама људског живота и поштовање свих људских права, дотле Срби на Косову и Метохији живе у гету, без струје, воде, хлеба и слободе. Без основних људских права. Повратак Срба у Хрватској је отежан због хапшења, немогућности да врате имовину, да се запосле, да буду равноправни грађани. Истих проблема има и у БиХ.

Ексхумације и идентификације су теме које нас највише занимају. Ако имамо у виду да од укупно 17.000 несталих у региону, за којима

се још трага, трећина Срби, нестали у Хрватској, БиХ и на Косову и Метохији, доволно говори колико је овај проблем актуелан и колико му се сви заједно, морамо нјозбильније посветити. Свакако, сви желимо прво пронаћи нестале, али желимо да злочинци буду тамо где им је место.

Сви учесници су потенцирали потребу постојања и рада Српске координације, с тим да њен рад треба ојачати кроз обезбеђивање стабилних

их лица;

- Да утврде динамику ексхумација познатих-лоцираних гробница, а посебно за случајеве где постоје протоколи, који су достављени породицама;

- Да се убрза идентификација ексхумираних посмртних остатака, који годинама чекају;

- Да након добијања информација о гробницама, истражни органи и службе интензивније раде на

Детаљ са састанка

извора финансирања и програмских активности, јединственим наступом према представницима власти Републике Србије, Републике Српске, БиХ, РХ, и институцијама које се баве тражењем несталих лица и истраживањем ратних злочина. Уз то, ваља радити на усаглашавању података о несталим лицима како бисмо избегли различитости у презентовању истих. Другим речима, не чекати веће скупове, већ редовно међусобно комуницирати и размењивати податке, организовати округли сто посвећен само овом питању, да бисмо сви заједно проанализирали резултате. Договорено је да поново писмено тражити пријем код премијера земаља у региону, упутити наше захтеве, али и наше програмске активности. (За реализацију овог закључка тражити помоћ Међународне комисије за нестала лица).

Од владе тражити:

- Да утврде заједничку стратегију решавања питања нестал-

ексхумацијама;

- Да се више ради на процесуирању свих злочина;

- Да владе потпишу споразум о сарадњи у области тражења несталих, као и размени свих података за које су заинтересоване друге стране, те да се сви споразуми поштују;

- Да се реши статус удружења и статус породица несталих лица;

- Да се обезбеде средства за рад удружења и координације;

- Да се обезбеди правна помоћ за породице и сведоке.

Одлучено је да ће до краја године, по ротационом систему, Српским Координацијама председавати Милијана Бојић, заменик Координације ће бити Чедомир Марић, а проблем несталих Срба и осталих на Косову и Метохији, представљаће председник Удружења породица киднапованих и убијених, са седиштем у Београду.

У раду Састанка Фонда за хуманитарно право са удружењима жртава и жртвама, учествовали и представници Удружења породица киднапованих и несталих на Косову и Метохији

СВЕ ЖРТВЕ МОРАЈУ БИТИ ПРИЗНАТЕ

Учесници састанка, у чијем су раду учешће узели и Олгица Божанић, Милорад Трифуновић, Бранкица Антић, Слободанка Цветковић, Негован Маврић и Велибор Ађанчић, верују да ће иницијатива о формирању Регионалне комисије за утврђивање чињеница о ратним злочинима у бившој Југославији, добити снажну подршку жртава у свим државама бивше Југославије, али су свесни да без политичке воље националиних влада и снажне подршке међународне заједнице, ова иницијатива не може заживети.

У Београду је, средином јула, у организацији Фонда за хуманитарно право, а уз подршку ОЕБС-а у Србији, одржан састанак са удружењима жртава и жртвама о механизма за утврђивање и казивање чињеница о ратним злочинима на тлу бивше Југославије. Присутне, међу којима су били и представници Удружења породица киднапованих и несталих Олгица Божанић и канцеларија овог Удружења у Косовској Митровици - Милорад Трифуновић, у Великој Хочи - Негован Маврић и Грачаници - Велибор Ађанчић, председница фонда Наташа Кандић је информисала о закључцима са свих досада одржаних регионалних форума и консултација посвећених формирању Регионалне комисије, говорила је Лидија Шкарo, из Међународне комисије за нестале лица.

И овом приликом је констатовано да учесници консултација-представници удружења жртава, жртве и ветерани

из бивших југословенских земаља, подржавају оснивање Регионалне комисије за утврђивање чињеница о свим ратним злочинима у бившој Југо-славији, која ће имати мандат да утврди и јавно изнесе чињенице о ратним злочинима. Све жртве у региону имају потребу и, речено је, морају бити признате од других, а не само у свом националном окружењу.

У процесу консултација и успостављања Регионалне комисије, треба обезбедити учешће експерата који ће организовати и спроводити активност истражног карактера. За формирање Комисије потребна је јака и широка учесника у консултативном процесу, који се могу повезати у оквиру Регионалне комисије. Иначе, поновљено је, ова коалиција ће јавно заговарати формирање Регионалне комисије и вршити притисак на националне владе да отворе консултације у националним парламентима и покажу одлучност у суочавању са проишлопићу.

Жртве, истакнуто је у дискусијама свих учесника овог као и претходних састанака, имају потребу да говоре о својим патњама, неправди трагању за својим најближима и да се њихов глас чује јавно, и сматрају да Регионална комисија треба да организује јавну платформу за глас жртава. Мандат комисије треба да буде утврђивање чињеница о најтежим ратним злочинима и о несталима. Регионална комисија треба да има локалне и регионалне канцеларије, а њима би руководила централна канцеларија.

Један од најважнијих извора за рад Регионалне комисије била би архива Хашког трибунала, а она би требало да има увид и у повериљиву документацију Хашког тужилаштва.

Олгица Божанић затражила од Међународне комисије за нестале лица да утиче на удружења породица албанских жртава да и она узму учешће у разговорима о ратним злочинима. Божанић сматра да би приближавање породица српских и албанских жртава било од обостране користи и да би они једни другима, без уплива политике, најбоље могли помоћи. Врло је битно да породице свих жртава на локалном нивоу разговарају о проблему који је заједнички за обе стране, а то је нестанак људи на Косову и Метохији од 1. јануара 1998. године. Треба направити базу података о сваком киднапованом, несталом и убијеном лицу, објединити прикупљене податке и информације свих институција, организација и удружења, што би сигурно убрзalo процес расветљавања судбине несталих. Предложила је да тим правника припреми образац са свим потребним подацима који би, уз приложен видео запис, све дочење био валидан документ. Ваљало би снимити и документарни филм о свим жртвама у региону како би и домаћа и међународна јавност коначно сазнала ко је све и како страдао на овим нашим просторима.

ПРИОРИТЕТ ПИТАЊУ

КИДНАПОВАНИХ

Министар за Косово и Метохију Горан Богдановић и шеф УНМИК-а Ламберто Занијери наставили су у Београду техничке преговоре о правосуђу, политици, узурпиранији имовини Срба на Косову и Метохији и о проблему кид-

Горан Богдановић

напованих и несталих лица.

Богдановић и Занијери разговарали су и о проблему транспорта хуманитарне помоћи, укључујући и дистрибуцију лекова на простору Косова и Метохије.

Обе стране су изнеле своје ставове и мишљења која се тичу живота, рада и проблема с којима се српско становништво суочава на Космету, наводи се у саопштењу Министарства за Косово и Метохију, издатом након састанка. Постигнут је договор да се наставе разговори "на техничком нивоу" и утврђена је динамика будућих сусрета. Састанку су присуствовали представници косовских Срба, представници Министарства спољних послова, Министарства правде и Министарства унутрашњих послова Србије.

М.М.К.

Дејан Раденковић, координатор СПС за Космет

МУКЕ РАСЕЉЕНИХ

Социјалистичка партија Србије предожиће Министарству за Ким да што пре, уз сагласност црногорских власти, отвори канцеларију у Подгорици. Ту би се издавала лична документа расељенима са Косова који имају боравиште у Црној Гори - изјавио је координатор СПС за Космет и посланик у Скупштини Србије Дејан Раденковић. Он је нагласио да прогнаници с Космета који живе у Црној Гори заслужују да њихова матична држава Србија посвети далеко већу пажњу решавању нагомиланих проблема са којима су суочени. Треба хитно предузети конкретне мере да би се космет-

ским невољницима, који силом прилика живе у Црној Гори, првенствено олакша добијање личних докумената због којих су принуђени често путују у Србију.

Раденковић је оценио да је недопустиво да се расељени са Космета и даље излажу неподношљиво великим трошковима путовања у Јагодину, Крагујевац, Нишку Бању и друга места у Србији, где су дислоциране матичне службе косметских општина, да би добили изводе из матичних евидентија, уверења о држављанству, продужавали личне карте, возачке и саобраћајне дозволе.

Д.Т.

Председник Координационог центра за Косово и Метохију
Звонимир Стевић о трговини органима отетих

ОЗБИЉНИЈЕ СЕ ПОЗАБАВИТИ ОВИМ ПРОБЛЕМОМ

Пре два и по месеца на чело Координационог центра за Косово и Метохију дошао је Звонимир Стевић. У старту је дао до знања да ће важно место у његовом раду заузимати животни проблеми. Оно што интересује чланове породица киднапованих и несталих људи на Косову и Метохији је сигурно када ће се доћи до истине око навода Карле дел Понте да су киднапованим и несталим људима са Космета вађени органи и кријумчарени у западне земље где су продавани за велике паре. Стевић је у интервјуу "Куриру" рекао између остalog да у оквиру Министарства за Косово и Метохију делује Комисија за нестале лица и да се ради на откривању и истраживању, а на правосудним органима је да се мало озбиљније позабави трговином органима, рекао је Стевић.

Звонимир Стевић

ДЕЦА ОПРЕМЉЕНА ЗА ШКОЛУ

Председник Координационог центра Звонимир Ствић, који је уједно и

уџбенике, комплете школског прибора и лектиру у неколико дана након поласка у школу.

Председник Координационог центра

који ове године ни мало није јефтин.

- Ово што ми чинимо није донација нити било какав хуман гест. То је наша обавеза, обавеза коју има Министарство за Косово и Метохију према сваком српском и неалбанском детету које живи и учи у изузетно тешким условима рекао је председник Координационог центра и помоћник министра за Косово и Метохију Звонимир Ствић приликом уручивања уџбеника и школског прибора ученицима Основне школе "Краљ Милутин" у Грачаници.

Том приликом Звонимир Ствић је информисао присутне представнике власти и образовања Србија на централном Космету да је вишегодишњи проблем материјалних трошкова за све основне и средње школе на Косову и Метохији коначно решен, те да ће одвијање наставе будуће бити много лакше и за наставни особље али и ученике тих школа.

Д.Т.

Ствић уручује књиге деци

помоћник министра за Косово и Метохију уручио је 1114 комплета уџбеника и школски прибор деци киднапованих који су биз једног или два родитеља и деци која живе у сиромашним породицама

Деца из породица киднапованих и несталих на Косову и Метохији која живе у нашој јужној покрајини добила су

националног центра за Косово и Метохију Звонимир Ствић уручио је 1114 комплета књига и школског прибора ученицима основних школа деци чији су очеви киднаповани, деци без једног или оба родитеља али и оној која су слабог имовног стања и којима родитељи тешком муком обезбеђују уџбенике и прибор за школу,

Помоћ деци киднапованих и несталих

СТИПЕНДИЈЕ ЗА СРЕДЊОШКОЛЦЕ

Недавно је завршен конкурс Министарства рада и социјалне политике Владе Републике Србије за стипендирање сиромашних ученика средњих школа из категорије социјално угрожене деце. Предност у добијању стипендија између неколико категорија сиромашне деце имају деца чији су родитељи киднаповани пре, у току и након сукоба на Косову и Метохији. Стипендија је што се износа тиче симболична, износи 3840 динара за десет месеци годишње за све четири школске године али с обзиром да многе породице киднапованих живе на рубу егзистенције, и те како ће добро доћи и ѡацима и осталим члановима породице. Документа су ученици предавали школама које похађају.

Д.Т.

Ни након читаве једне деценије не зна се шта је са посленицима медија Кнежевића, Славуја и Перинића

ШТА ЈЕ СА ОТЕТИМ НОВИНАРИМА

Поводом навршавања десет година од нестанка посленика писане речи, огласило се српско Удружење новинара, изражавајући огорчење што се још увек не зна шта је са њима.

Удружење новинара Србије (УНС) са огорчењем подсећа да је 21. августа 2008. године десет година од како су Ђуро Славуј и Ранко Перинић, новинарска екипа "Радио Приштина", нестали на путу за Ораховац на Косову и Метохији. Желећи да сниме прилог о повратку киднапованих монаха Славуј и Перинић су 21. августа 1998. године кренули ка Зочишту у манастир Свети Врачи. Они су последњи пут виђени у Великој Хочи, у преподневним часовима, где су према изјавама

мештана направили грешку и уместо на исток кренули на запад, према Ораховцу, који је у то време био под контролом тзв. ОВК.

До данас породице Перинић и Славуј нису добиле никакву званичну информацију о судбини несталих. Такође, возило у којем су се налазили, плава застава 128, до сада није пронађена. УНС, такође, подсећа да је Љубомир Кнежевић, дописник приштинског "Јединства" и "Политике", 6. маја 1999. године нестао у подножју планине Чичавица, код Вучитрна. Кнежевић је тог кобног 6. маја кренуо из Вучитрна у село Букос, у предвечерје, да пером и камером за листове "Јединство" и општинско гласило "Глас Вучитрна"

забележи прву славу једног српског домаћина из села Букос подно планине Чичавице. Када је кренуо ка том селу код себе је имао само новинарску бележницу и фото-апарат. Нажалост, ту му се изгубио сваки траг. УНС је тражио расветљавање судбина новинара несталих на Косову и Метохији од свих високих представника које су УН постављале од 1999. године до данас и ни у једном случају није добио било какав одговор.

Ништа се незна ни о младом новинару Марјану Мелонашију, који је такође отет радећи свој посао у Приштини.-радио Косова-редакција на српском језику

М.М.К.

Ђуро Славуј

Љубомир Кнежевић

Марјан Мелонаши

Поступак против узнемирања инсајдера тужилаштва

ТРАЖЕ ЗАТВОРСКУ КАЗНУ

Тужиоци Хашког трибунала затражили су од судског већа да бившег министра културе Косова Астрита Хараћију казни са две године затвора због узнемирања сведока на суђењу вођи ОВК Рамушу Харадинају. За Хараћијиног сарадника Бајруша Морину тужиоци су за исто кривично дело затражили казну од годину дана затвора.

Тужилац Денијел Сексон тврдио је да је доказао да су у лето 2007. Хараћија и Морина узнемирали заштићеног сведока оптужбе, покушавајући да га убеде да промени изјаву и не сведочи против Харадинаја, који је био оптужен за убиства Срба и неалбанаца.

ПОНОВО О ХАРАДИНАЈУ

Фред Абрахамс, Ђуман рајтс воч

ЧВРСТИ ДОКАЗИ О ОДВОЂЕЊУ

СРБА У АЛБАНИЈУ

Постоје чврсти докази да је 400 људи, углавном Срба, који су нестали после рата на Косову, пребачено преко границе у Албанију, рекао је у интервјуу за дневник "Јунгевелт" Фред Абрахамс, шеф групе за кризна подручја организације за заштиту људских права "Хјуман рајтс воч".

Разговор са Абрахамсом вођен је поводом навода у књизи "Лов" бивше тужитељке Хашког трибунала Карле дел Понте према којима су после уласка снага НАТО-а на Косово отети многобројни Срби и неалбанци и одведени у Албанију где су им вађени и потом продавани органи.

"Пошто Карлу дел Понте ценим, позабавио сам се њеним тврђама и нашао доказе које их поткрепљују. Није јасно да ли је трговине органима заиста било - докази о томе су непотпуни. Али, ми знајмо да је после краја рата нестало 400 људи, углавном Срба. Постоје и снажни докази да су ти људи одведени преко границе, у Албанију", рекао је Абрахамс.

Функционер ХРВ-а је подсетио да је његова организација замолила премијере Косова и Албаније да започну истрагу на ту тему. "Одговор нисмо добили, али су уместо тога обе владе у медијима оштро непале Карлу дел Понте и оптужили је да лаже. Та реакција ме је подстакла да више

неко икад верујем да је нужна истрага", навео је Абрахамс.

Додао је да у тврђње Карле дел Понте "прве озбиљне назнаке да се у Албанији упражњава трговина организма", док су пре тога "постојале само гласине".

"То се сада променило. Ми имамо доволно чињеница да бисмо оправдали захтев за истрагу", навео је шеф групе за кризна подручја ХРВ-а. На опаску да извештаји стветских тајних служби потврђују да некадашње вође Ослободилачке војске Косова Хашим Тачи, Агим Чеку и Рамуш Харадинај имају данас водећу улогу у организованом криминалу и да је зато наивно очекивати да ће на Косову бити покренута истрага о овом случају, Абрахамс је рекао да "нема изузија".

- То није ни једноставно, јер нема заштите сведока. Упркос томе постоје добри људи који не желе да живе на Косову на којем се прикривају злочини. Ако надлежни на Косову ништа не предузму, онда међународне институције могу да предузму наредни корак. Уједињене нације и Европска унија имају на Косову моћ да истраже тешке злочине", указао је Абрахамс.

Додао је да су "моћ и раширеност криминалних мрежа на Косову озбиљан проблем који као такав треба и да се схвати у земљама ЕУ".

Истрага

ПЕТ ГОДИНА ЂУТАЊА!

Након пет година ђутања откривено је име кључног сведока и учесника у трговини људским органима на Косову и Метохији од 1999. године до 2003. године Шпанац Хосе Пабло Барајбар, форензичар који је под окриљем УН прошао ратишта БиХ, Хрватске и Ким, осумњичен је да је створио мрежу за крваву трговину органима заробљеника у грађанским ратовима на Балкану.

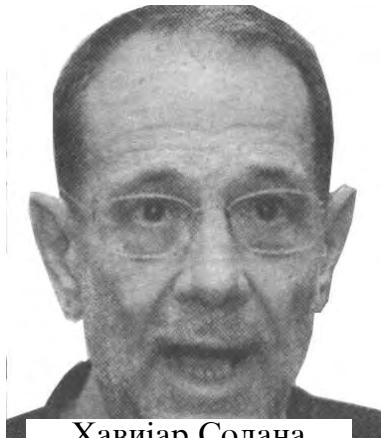
Барајбар, који је у сарадњи са неколиционом бивших шефова УНМИК-а успешно скривао своје злочине, у бекству је и налази се у Јужној Америци, а после посете главног хашког истражитеља Патрика Лопеза Переза Београду, очекује се и међународна потерница.

У Барајбарову злочиначку организацију били су, по подацима Специјалног тужилаштва за ратне злочине, укључени босански муџахиди, шиптарски команданти ОВК и десетине хуманитараца, међу којима је највише Италијана, Француза, Американаца и Шпанаца. Крвави бизнис, у којем је, како се сумња, страдало неколико хиљада Срба из БиХ и са Ким, осмишљен је током рата у Босни, а када су крајем 1998. године Шиптари створили своје логоре на Косову, монтажне квазиболнице пресељене су на северозапад Албаније, претежно у регион Кукеша. Одатле је функционисала такозвана, већ уходана "пица веза" ка Италији, где су одлазили извађени органи потопљени у формалин. Читав посао контролисао је Рамуш Харадинај и његови команданти са подручја Пећи, Ђаковице и Призрена.

ОРГАНЕ ПРОДАВАЛИ ВИСОКИ ФУНКЦИОНЕРИ НАТО-А

*Весли Кларк и Хавијар
Солана умешани у трговину
органами на Косову*

Челни људи НАТО-а
Весли Кларк и Хавијар Солана

Хавијар Солана

знали су да се међународне снаге на Косову баве трговином органима и дрогом и највероватније су били умешани у ове послове! Наиме, 15. августа 2001. године у изјављеној вили у швајцарским Алпима састали су се некадашњи главнокомандујући НАТО снага, амерички генерал Весли Кларк и Хавијер Солана, генерални секретар Алијансе.

У транскрипту разговора двојице члвничих људи НАТО који потврђује многе недоверице у вези са трговином људским органима, као и нелегалном трговином дрогом. Подсећамо да се трговином људским органима баве и истражитељи Хашког трибунала, али недавно је на иницијативу Русије покренута и истрага о овом проблему у Савету Европе.

Те вечери са Соланом и Кларком у кући су биле присутне и две девојке чија је улога била да поправе распо-

ложение двојици моћника. Разговарали су у опуштеној атмосфери, уз чашицу пића.

Кларк: - Ових дана ћу посетити Косово...

Солана:- Буди опрезан, Косовом шпартажу банде наркодилера. Тамо нема закона, нема контроле...Хм, велику смо грешку направили када смо пустили ове (Шиптаре - прим. аут.) да владају.

Кларк: - Да. Можда.

Солана:- За све су криви оперативци ЦИА... Њима је битна само дрога и њихови послови...

Кларк: - Да, знам како је доле... Често одем на Косово, углавном инкогнито, тако је сигурније. Али сада морам да обавим један посао. Треба да пребацитимо товар за Форт Берг.

Солана:- Није вальда толико хитно...Мислиш на органе?

Кларк: - Да, да...

Солана:- Добро ради Бондстил, Шлафкок (човек задужен за безбедност базе - прим. аут.) и Кушнер (Бернар, први шеф УНМИК-а, садашњи шеф дипломатије Француске, истражни органи Хашког трибунала испитују његову повезаност са трговином органима - прим. аут.) одлично обављају посао...

Кларк:- Јесте. Изгледа да је сада хитно. Стално се одржавају неки састанци с генералом Андерсоном. Кад завршим то, скокнуо би мало до Србије. Шта мислиш, како ће ме дочекати?

Солана:- Не брини, биће послушни. Ови у Београду су

много послушнији чак и од оних у Подгорици. У Црној Гори могу да се мењају председници, али све конче увек вуче Мило, зато што парата све купује. Када будеш био у Београду, избегавај контакте с Коштуницом и његовим људима...Знаш, односи између њега и Ђинђића су прилично захладнели...Мада, ја мислим да је Ђинђић у праву...Коштуница је незгодан за сарадњу. Знаш, кад причаш с њим, увек пажљиво саслуша, али на крају разговора увек заоштри ствари...С њим никад нисмо могли да се до краја договоримо о било чему...

Кларк:- Шта мислиш, како ће реаговати на ово око ТВ странице? Ти знаш да сам ја у књизи написао да сам лично бирао циљеве...

Весли Кларк

Солана:- Да, знам, видео сам...

Кларк:- Али исто тако знаш колико су ме Клинтон и његови притискали да бомбардујемо српску телевизију...

Солана:- То што ми знамо је наша тајна! О томе не смеш ни са ким да разговараш!

Предстоји ли обнова поступка
**ХОЋЕ ЛИ СЕ ХАРАДИНАЈУ
ПОНОВО СУДИТИ?**

**Хашко тужилаштво
затражило поништавање ослобађајуће пресуде бившем вођи
ОВК**

Тужилаштво Хашког трибунала уложило је жалбу на ослобађајућу пресуду бившем вођи ОВК Рамушу Харадинају и њему подређеном Идризу Баљају и затражило делимично понављање суђења како би били саслушани сведоци чије исказе судско веће није

Рамуш Харадинај

чуло у првостепеном процесу Првостепеном пресудом, изреченом почетком априла, Харадинај и другооптужени Идриз Баљај ослобођени су кривице по свих 37 тачака оптужнице за злочине над Србима, Ромима и Албанцима у околини Дечана 1998. године. Трећеоптужени Љах Брахимај осуђен је на шест година затвора због окрутног поступања према заробљеницима у логору ОВК у селу Јабланица. У уложеној жалби, Тужилаштво оцењује да је судско веће поступило неправично када не крају суђења није тужиоцима одобрило додатно време које су они тражили да би исцрпли све могућности да обезбеде исказ двојице кључних сведока, за које наводи да

су били "узнемиравани" и "застрашени".

Један од тих сведока, Шефћет Кабапи, двапут је - једном у судници у Хагу, а други пут преко видео везе из Њујорка - одбио да сведочи и због тога је оптужен за непоштовање суда. Идентитет другог сведока се у жалби не наводи. Тужиоци у жалби наводе да су њихови искази кључни за доказивање кривице оптужених

Харадинаја, Баљаја и Брахимаја за злочине почињене над цивилима у логору ОВК у селу Јабланица, у оквиру "заједничког злочиначког подухвата". Тужилаштво наводи да је "атмосфера узнемиравања и страха" сведока обележила суђење, као и да су судије у пресуди навеле да су "многи сведоци наводили страх као разлог што не желе да се појаве пред судом и сведоче".

Милош Алигрудић

УНМИК није истраживао злочине

Потпредседник Парламентарне скупштине Савета Европе Милош Алигрудић оценио је да се УНМИК није доволно ангажовао да истражи убиства и нестанак неалбанског становништва на Косову и Метохији због жеље да сачува тамошње политичаре од одговорности.

Он је то изјавио приликом посете просторијама Удружења породица несталих и киднапованих на Косову и Метохији пошто је обишао такозвани зид плача, на којем су изложене фотографије и подаци о нестанку или погибији око 2.500 цивила, војника и полицајца који су киднаповани или убијени пре, за време и после НАТО бомбардовања. Алигрудић је подсетио да је, уз помоћ представника Русије у скупштини СЕ, иницирана расправа о судбини Срба и других неалбанаца. Он је подсетио да те информације потичу из књиге бивше тужитељке Хашког трибунала Карле дел Понте, у којој она наводи да су могуће жртве трговином органима са Косова и Ме-

тохије одвођена у Албанију.

- Биро Парламентарне скупштине пре неколико недеља донео је одлуку да се то пошаље Комитету за људска права и правна питања да би се с тим ишло даље према извештају - прецизирао је Алигрудић.

Он је додао да је за Србију "то кључан дан", јер Комитет за људска права и правна питања може да "одлучи да се тиме не бави", и изразио очекивање да ће већина посланика који учествују у раду Комитета инсистирати на томе да једно тако важно питање буде на дневном реду. Руска делегација је на прољетном заседању тражила да се то тело бави "нехуманим третманом људи и илегалном трговином људским органима на Косову". Председник ПС СЕ Луис Марија де Пуч је казао да ће се то питање вероватно појавити у скупштинској расправи у току седмице, али и поново да тврдње из књиге Дел Понте "нису доволно утемељене".

Навршило се три године како су сахрањени Призренци, отац и син Драгомир и Јовица Ђукановић

ИСКОРАЧИЛИ СУ ЗАЈЕДНО У ВЕЧНОСТ

Убијени само зато што су Срби, Ђукановићи заједно почивају, а њихове невине душе коначно су нашле мир

Кажу да време лечи и најтеже ране, да се на тугу људи навикну па буде лакше, ил'

Јовица Ђукановић

можда осећаји отупе, ко зна. Но они које је задесила трагедија знају да није тако, да напротив туга разара и душу и тело и да је бол за изгубљеним вољеним бићем претешка.

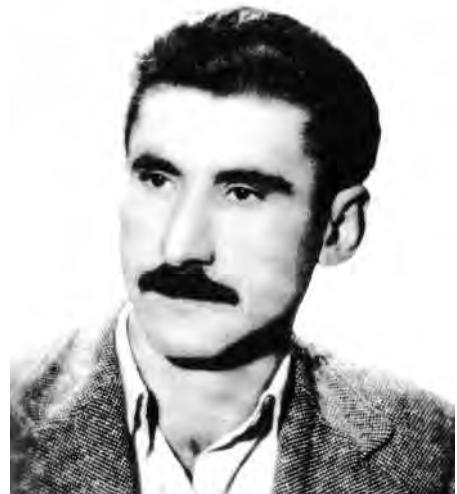
Тако се заправо осећају

Миланка Петровић и њена мајка Рада Призренке из познате и поштоване, али пре свега срећне породице, породице која је у сваком погледу служила за пример.

Било је тако до тог 11. јуна 1999. године када је њен брат Јовица Ђукановић иначе директор Хидрометеоролошког завода након долaska са Брезовице да види оца Драгомира и мајку Раду одведен од стране петорице наоружаних припадника ОВК.

Отац је отишао да види шта му је са сином и никада се ни један ни други нису вратили. Седам месеци је Миланкина мајка чекала сина и супруга све док нису сви морали да се иселе из Призrena јер је живот Србима био неподношљив.

На дан светог Илије 2. августа 2005. године предата су тела Јовице и Драгомира Ђукановића породици. Неме од бола њих две нису могле да разлуче када им је било теже. Сазнање да су окончали своје животе на најтежи начин, да су

Драгомир Ђукановић

мучки убијени без разлога, сем оног једног да су Срби, боли их до сржи. Ако се може уопште говорити о неком олакшању има га утолико што знају где су им гробови што могу да се исплачу на њима, да им запале свеће и њиховим душама просветле пут, а на земљу која покрива њихова измучена тела положе цвеће уместо загрљаја. Оне знају да су и Јовица и Драгомир коракнули у вечност и да одозго пазе на њих две.

М.М.К.

Кад туга прераспа у очај

Једна од многих невероватних судбина

ТЕШКО ЈЕ КАДА ТЕ ДРЖАВА ИГНОРИШЕ

Случај Драгице Божанић - жене логораша чији су син и супруг киднаповани и убијени само је један од многих који говори о томе колико држава не брине о људима страдалицима

Изгубила је сина и супруга. Изгубила је многе

Драгица Божанић

рођаке. Изгубила је дом, завичај. Сада живи само од успомена. Сећа се срећних дана смеха и радости сада изгубљеног дома. На тој су се метохијској земљи рађали, кућили и гледали прве кораке своје деце. И данас она, Драгица Божанић мисли да нема лепше али ни тужније земље од метохијске. Нигде небо није тако плаво као тамо, звезде сјајније и небески свод ноћу бистрији него у Метохији. Али мало која села су тако тужна као што су метохијска. Чија је трагедија већа? Је ли то село Ретимље или Оптеруша. Које су село затрли више србомрсци киднапујући мушки главе које завршиле на најмонструознији начин. Кости им

данас почивају на Орловачи. А она мајка и супруга два киднапована Божанића, млађаног Немање и Младена, и сама жена логорашица пита се по ко зна који пут зашто држава ако није успела да заштити те 1998. године своје држављане на територији где је тада имала власт, не заштити њихове породице од пропадања. Она, жена са села која је била домаћица, данас нема ништа. Ни сина, ни супруга, ни куће ни имања нити било каквог примања. Кажу јој, нема године старости да добије пензију супруга. Кажу такав је закон и док је он на снази мора да се поштује. У реду. Али кад се већ није поштовао закон да држава мора да заштити своје грађане, и када се створила 1303 "случаја" киднаповања и то постигло реалност већ десет година што за то време држава није нашла за сходно да регулише статус чланова породице киднапованих. Стиче се утисак да се тај "проблем" пребацува са једне институције на

другу и да је мало ко размишљао да су ти људи очајни јер ништа не могу да учине јер се параграфи увек испред њих испрече. Има много начина да се реши статус тих људи али чини се, да је лакше одговорност (или надлежност све једно) пребацити на другога него сести изменити и усвојити нове одредбе. Иза сваког киднапованог грађанина ове земље остали су чланови породице или фамилије. То су људи који не могу да добију никаква новчана примања, да продају покретну или непокретну имовину ако свог несталог члана не прогласе мртвим. Многи радије трпе беду него да донесу ту страшну одлуку.

Они који нису дочекали да сазнају истину о својим несталим члановима породице јер их је претекла смрт, тачније убила туга могле би се написати многе приче, све потресније једна од друге.

Драгица на гробљу Орловача

Свакодневна брига Светлане Шћепановић из Пећи, самохране мајке двоје деце, је како пруживети у расељеништву

ХОЋЕ ЛИ НАС БОГ ПОГЛЕДАТИ?

Ни након девет година Светлана Шћепановић још увек ништа није сазнала о свом киднапованом супругу Радојици. Живот у расељеништву сваким даном све тежи. Помоћ једино из Повереништва за избегла и расељена лица у Крушевцу.

Када неком Бог одреди да пати онда му не да ни главу да дигне, ни од мука и проблема да побегне. Светлана Шћепановић из Пећи је са двоје малолетне деце смештена у расељеничком насељу Ломница код Крушевца. Осим расељеништва мучи је још једна много тежа мука девет година је прошло од када јој је супруг Радојица киднапован. Десило се то у самом центру Пећи, а она ни након девет година још увек није чула о њему. Остало је сама са децом, тада шестогодишњом девојчицом Јеленом и шестомесечним сином Бојаном у наручју. Бог јој је наменио судбину да се мучи и да се стално сељака. Променила је више смештаја на Космету и у Црној Гори, доспела је у Крушевац, где је боравила у два колективна центра. Мука је натерала да се бесправно усели у општински стан. Наравно, одакле је убрзо била истерана. Оставши са децом фактички на улици, морала је да се смести у једној од барака такозваног колективног центра Ломница надомак Крушевца. Ту и данас живи у незамисливо лошим условима. Једина донекле срећна околност у животу ове жене је што је након девет година недавно радно ангажована у

крушевачкој болници, али само на три месеца и са умањеном платом.

“Обрадовала сам се када су ми јавили да сам радно ангажована и одмах сам решила да пронађем стан за себе и децу па макар сув хлеб јели сваки дан. Услови у којима живимо су страшни. Без воде и основних средстава за хигијену и егзистенцију смо годинама и не знамо шта значи нормалан

Светлана Шћепановић

живот. Али су као и до сада сва моја надања изневерена. Увидела сам да ми је плата исувише мала и нема шансе да могу да платим кирију, а уз то ми нико не гарантује да ће ми након три месеца уговор о раду бити продужен. Не примамо чак ни дечији додатак јер су сину документа у Гораждевцу, а ја немам новац да одем и извадим потребну документацију. Ни по коју цену и никада се не би одлучила ни да Радојицу прогласим мртвим како би остварила право на његову пензију. Многи ми саветују да је то једини начин да

децу изведем на пут и учиним им живот донекле лакшим. Знам је добро колико су моја деца трпела и колико данас трпе. Без ичега сам изашла из своје куће у Пећи. Данима су ми обое били гладни, а Бојан мокар, а пелену нисам имала да му променим. Ни данас моја деца немају најосновније ствари и често разочарани свиме што их сналази, али ни Јелена (16) ни Бојан (9) не желе да то учиним. Рекли су ми, да ако им оца прогласим мртвим исто је као и да сам га живог закопала...”, прича Светлана Шћепановић. На многе адресе се она обраћала и тражила помоћ и подршку, али одјека је сасвим мало било. Светлани Шћепановић једино помажу у Повереништву за избегла и расељена лица у Крушевцу. Поред повремене хуманитарне помоћи, покушавају да је укључе у многобројне пројекте који могу да јој обезбеде пристојан смештај.

Како каже Душан Тодоровић, поверилик Повереништва за избегла и расељена лица у Крушевцу, Светлана Шћепановић је у односу на остале смештене у Ломиници у много тежем положају јер је самохрана мајка и без изгледа да реши своју стамбену ситуацију. Ако заживи пројекат становиња у заштићеном простору, истиче Тодоровић, Светлана Шћепановић и њена деца ће бити први на списку за обезбеђење крова над главом.

Д.Т.

А ГДЕ НАЋИ ПАРЕ ЗА КИРИЈУ?

Када видимо оне Роме којима су киднайовани чланови њородица, онда кажемо себи, нама је добро - кажу расељени Роми. Ромкиња Бери Шукрије (41) и њена њородица једна од многих ромских расељених њородица у Крушевцу које живе у лошим материјјаним и хигијенским условима. Кажу да им је тешко али као види оне њородице Рома чији су чланови киднайовани, ућути и некука јер су они бар преживели сви, а њородицама киднайованих је неупоредиво тешко.

Знатан део расељене популације која је уточиште након претеривања са Космета напла у расинском округу чине Роми. У Крушевцу постоји неколико насеља у којима су они смештени. У једном од њих, у Мудраковцу, смештена је и Ромкиња Бери Шукрије из Суве Реке са њородицом. Као и већина њихових расељених сународника, више су гладни но сити. Нема сталних прихода и основних хигијенских услова.

Додатно оптерећење је и висока кирија од седамдесет евра, колико ова седмочлана породица плаћа за собу без купатила. Њима је још и добро јер су бар главе сачували, али пуно је Рома киднайовано па њихове фамилије теже живе. Они кажу да је много рома киднаповано али да се о томе мало прича.

Као и остали прогнаници и расељени Роми стекли су велико поверење у представнике Повереништва за избегла и расељена лица у Крушевцу који својим многобројним пројектима помажу овим људима, нарочито оним породицама чији су чланови киднайовани или нестали на Косову и Метохији. Према речима Душана Тодоровића, поверилика за избегла и расељена лица у Крушевцу овај случај је само један у низу бројних расељених ромских породица које се налазе у катастрофално лошем материјалном и социјалном положају. Он истиче и да су хигијенски услови и егзис-

тенцијални услови у којима живе Роми, изузетно тешки, тако да су у овим насељима учстале заразне болести. Стога Повереништво у Крушевцу поред осталих многобројних пројекта, усмерава своје активности на помоћ ромским породицама и у сарадњи са невладиним организацијама им обезбеде неопходне пакете хране и хигијене. Не изостају ни стални обиласци специјалног мобилног тима састављеног од доктора, психолога, социјалног радника, представника Повереништва и Црвеног крста. На помољу су и други облици помоћи који би у будућности могли да Ромима, али и осталима који су без смештаја, обезбеде такозвано становање у заштићеном простору. Посебна пажња у психосоцијалној помоћи пружа се деци и супругама киднайованих који већ девет година живе у очајним условима, а уз то су притиснути тугом због изгубљеног члана породице.

Проблеми расељених

СТАНАРИНА КАО НОЋНА МОРА

Високе кирије додатно угрожавају тежак положај прогнаника смештених на југу Србије. Само неколико градова у овом делу земље покушава да помогне прогнаницима при решавању проблема са смештајем Нерешена стамбена ситуација представља велики проблем за већину расељених породица смештених у општинама на југу и југоистоку Србије. Не треба посебно наглашавати како је породицама киднайованих и несталих које су мањом остале без хране. Док је год породица комплетна све је лакше решити, а када се нађе су ситуацији да тражи отетог члана, брине о егзистенцији, неупоредиво је теже. С обзиром да већина расељених породица преживљава од минималних примања и слабо плаћених надница, кирије које су принуђени да плаћају су им огромно оптерећење. Расељени су уверени да би решавање стамбеног питања знатно побољшало њихов материјални и социјални положај.

Међутим, већина локалних власти у овом делу Србије од којих расељени траже помоћ при решавању својих стамбених питања никако нису у могућности да се баве питањем решавања смештаја расељених јер и њихово домаће угрожено становништво нема шанси за решавање својих стамбених недаћа. Најдаље се са решавањем стамбених питања расељене популације у приватном смештају и колективним центрима отишло у Нишу и донекле у Врању. Градске власти у Нишу и Врању су донаторима обезбедиле локацију и инфраструктуру што је омогућило решење стамбеног стамбеног питања за укупно педесет расељених породица. Расељене породице у ова два града на југу Србије су станове добиле на коришћење до тренутка када ће им, евентуално, бити омогућен повратак, али су пресрећни што не морају да плаћају кирије и да се као претходних девет година сељају од једног додругог приватног смештаја. Са проблемом решавања стамбених питања прогнаника и социјално угрожених сучава се и Крушевац тако да локалне власти у овом граду планирају сличне активности. С тим у вези прихватили су пројекат "Заговарање закона о социјалном станововању" Групе 484 из Београда и Института за одрживе заједнице како би дошло до усвајања закона о социјалном станововању и самим тим и решавање питања смештаја најугроженијих категорија становништва у овом граду. Овај пројекат се сим у Крушевцу спроводи и у Београду и треба да кроз анкетирање локалног становништва и избеглих и расељених одговори која су стамбена решења најповољнија за одређене циљне групе, поготово за породице киднайованих.

СТИГЛА РЕШЕЊА

У Грачаници 10.јуна су подељена прва решења која потврђују власништво подносиоца захтева. Истог дана уручене је укупно 97 решења и то широм канцеларија у Београду, Крагујевцу, Нишу, Косовској Митровици, Приштини и Грачаници.

- Комисија која се налази у склопу ове агенције, а која је независна од самог административног рада агенције, решила је више од осам хиљада захтева и почело се уручивање тих решења. У првој тури контактирања подносиоца подносиоца захтева имамо око 1.000 одлука које су уручене до краја јуна а то је око 400 подносилаца захтева, јер појединачни имају више одлука за узурпирану имовину које су им уручене. Овом приликом бих разјаснила нешто а то је да у већини решења пише "по решењу групне одлуке" па људи мисле да су сви предмети стављени на једно место и решавани као група. Право значење тих речи је да је сваки предмет посебно обрађиван али су сви они сличног карактера и за њих је донета групна одлука. У свакој је објашњено шта значи сваки део параграфа који се налази у одлуци, рекла нам је госпођица Негосава Мрдаковић, службеник за односе са јавношћу Косовске агенције за имовину и дадала:

- Странка тренутно има

три опције да одабере шта жели да јој се уради са имовином. Тако је један од првих такозвано затварање имовине у случају да се странка вратила у посед имовине па она жели било шта друго што је најређи случај, јер обично странка нема приступ имовини. Затим поновни посед имовине што значи да се особа која користи туђу имовину, односно узурпатор упозорава од стране наше агенције да не сме више да користи имовину. У случају да настави биће кривично гоњен. Још једна опција је да се имовина стави под администрацију Косовске агенције за имовину, што значи да ће она бити укључена у програм издавања под кирију. Свака странка има право жалбе Врховном суду Косова.

Подсетимо Косовска агенција за имовину је основана 4. марта 2006. године и има ексклузивну надлежност да решава захтеве за приватну имовину односно пољопривредно земљиште, комерцијалну имовину и укључује потенцијалне странке које никада нису поднеле захтеве за станове и куће. До сада је у Агенцији стигло око 40.000 хиљада захтева а крајњи рок за њихово подношење је био 3. децембар 2007. године.

В.Бецић

Министарство за КиМ негира тврдње Косовске агенције

РЕШЕЊА БЕЗ ИМОВИНЕ

Министарство за Косово и Метохију негирало је тврдње Косовске агенције за имовину (КАИ) да је Србима у покрајини омогућено да добију натраг своју имовину.

- Формално доношење решења о праву на непокретну имовину, кућа, станова, пословног простора, пољопривредног и грађевинског земљишта не значи да је подносиоцима захтева, у 97% случајева Србима и другим неалбанцима, имовина фактички враћена у посед, јер су они најчешће, због недостатака личне безбедности, онемогућени да уђу у своје куће или обрађују своју земљу, наглашава се у саопштењу.

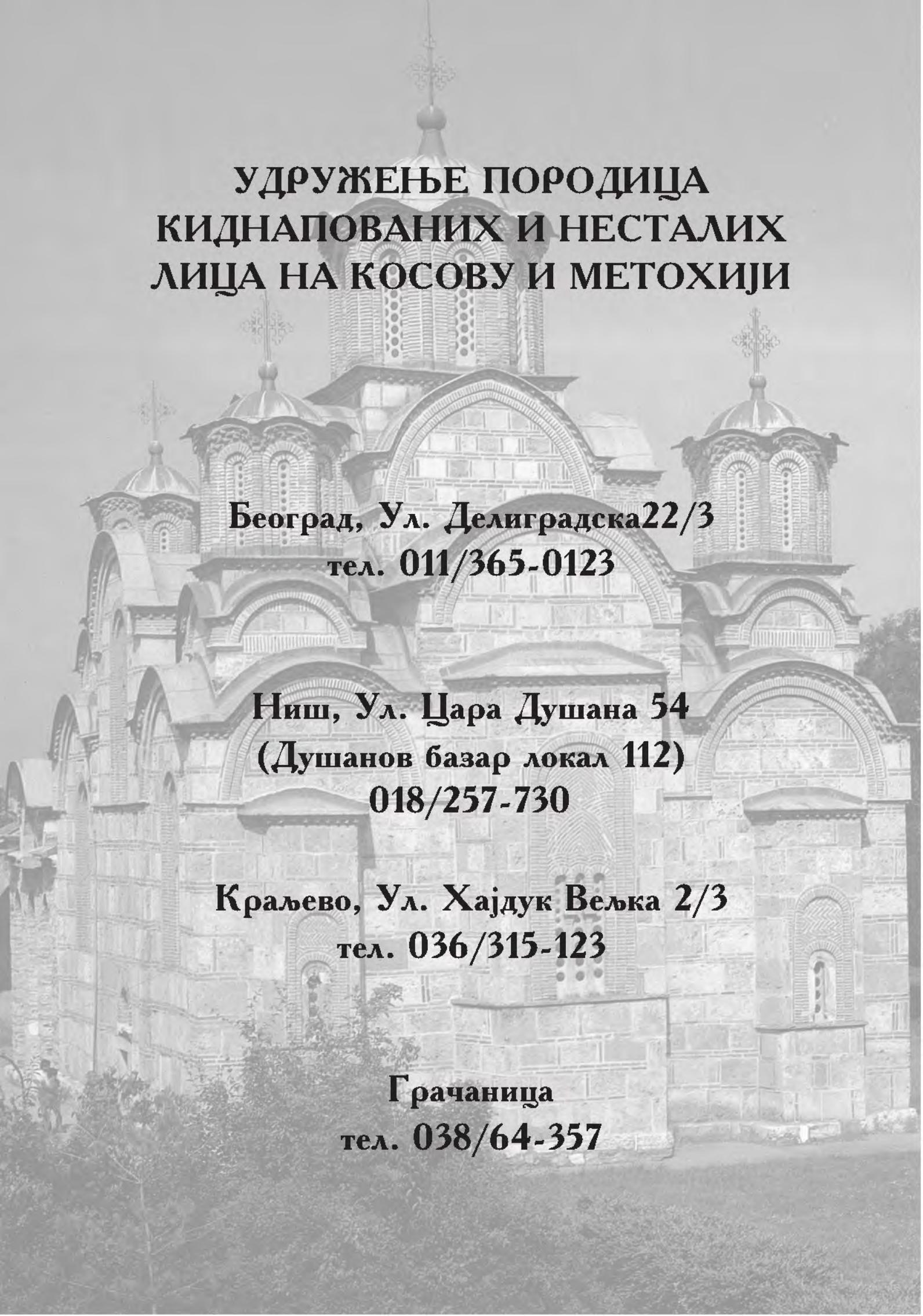
"Власници имовине су и раније поседовали доказе о власништву над земљиштем, али су онемогућени да физички уђу у посед своје имовине коју су најчешће запоселе њихове компаније албанске националности", наведено је у саопштењу. Додаје се да су се Срби због тога обраћали КАИ као организацији која је уредбама УНМИК-а као правни следбеник Дирекције за стамбено-имовинске послове (ДСИ) добила искључиву надлежност за решавање спорова око узурпираних земљишта.

Шеф Канцеларије Косовске агенције за имовину Данијела Цемовић рекла је српским медијима да је та агенција донела 8.329 решења по захтевима за повратак власничких права или права управљања над непокретном имовином на КиМ, а укупан број захтева поднетих Агенцији до 3. децембра 2007. године, 39.589 захтева.

Највећи број упућен ДСИ-у односно се на станове који су Србима узурпирани у градовима, али није дошло до повратка Срба у рбане средине. У највећем броју случајева, пошто је ДСИ једном иселио узурпаторе албанске националности, они су се поново уселили у исте станове.

Припадници КПС полиције одбијали су да интервенишу ако би се власник обратио са захтевом за помоћ полиције. У 36% случајева узурпатори који су били приморани да напусте куће и станове исте су уништавали (чак су палjeni и стнови у стамбеним зградама).

Д.Т.

УДРУЖЕЊЕ ПОРОДИЦА КИДНАПОВАНИХ И НЕСТАЛИХ ЛИЦА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

**Београд, Ул. Делиградска 22/3
тел. 011/365-0123**

**Ниш, Ул. Цара Душана 54
(Душанов базар локал 112)
018/257-730**

**Краљево, Ул. Хајдук Вељка 2/3
тел. 036/315-123**

**Грачаница
тел. 038/64-357**

